

MJERE OSIGURANJA

Priručnik za polaznike/ice

Izrada obrazovnog materijala:

Branka Ćiraković,
Visoki trgovački sud Republike Hrvatske

Mirta Matić,
Visoki trgovački sud Republike Hrvatske

Zagreb, svibanj 2019.

Copyright 2019.
Pravosudna akademija

Ulica grada Vukovara 49, 10 000 Zagreb, Hrvatska

TEL 00385(0)1 371 4540 FAKS 00385(0)1 371 4549 WEB www.pak.hr

SADRŽAJ

I. UVOD	5
II. OSIGURANJE PRETHODNIM MJERAMA	6
1. Pojam.....	6
2. Pretpostavke za određivanje prethodnih mjera	6
2.1. Procesne pretpostavke.....	6
2.2. Materijalnopravne pretpostavke	7
2.3. Opasnost.....	8
2.3.1. Pretpostavljena opasnost	9
2.3.2. Uvjetovanje prethodne mjere davanjem jamčevine	10
2.3.3. Osiguranje tražbine čiji obroci nisu dospjeli.....	11
3. Vrste prethodnih mjera	11
4. Prijedlog za osiguranje prethodnom mjerom.....	12
5. Rješenje o određivanju prethodne mjere	13
6. Pravni učinci provedbe prethodne mjere.....	14
7. Ukidanje prethodne mjere	16
7.1. Ukidanje prethodne mjere na prijedlog protivnika osiguranja	16
7.2. Ukidanje prethodne mjere po službenoj dužnosti	18
7.3. Obustava postupka po prijedlogu predlagatelja osiguranja	18
8. Naknada štete	19
III. PRETHODNE MJERE PREMA ZAKONU O PARNIČNOM POSTUPKU	20
IV. PRIVREMENE MJERE	21
I. Uvod.....	21
1. Pojam.....	22
2. Temeljna obilježja	22
3. Podjela privremenih mjera prema vrsti tražbine	23
3.1. Pojmovi novčana i nenovčana tražbina	23
3.2. Nedospjele i uvjetne tražbine	24
4. Regulacijske mjere	24
4.1. Osiguranje prava u povodu deklaratornih i konstitutivnih parnica.....	24
4.2. Pretpostavke za određivanje regulacijskih mjera.....	25
4.3. Vrste regulacijskih mjera	26
5. Prijedlog za određivanje privremene mjere.....	26
5.1. Vrijeme predlaganja osiguranja	27
5.2. Sadržaj prijedloga.....	27
5.3. Nepotpuni prijedlog.....	27
5.4. Predlaganje više privremenih mjera	28
6. Rješenje o određivanju privremene mjere	28
6.1. Sadržaj rješenja.....	28
6.2. Dopuna i izmjena rješenja o osiguranju	29
6.3. Vrijeme za koje se određuje privremena mjere.....	29
7. Privremene mjere radi osiguranja novčane tražbine	29
7.1. Pretpostavke za određivanje privremene mjere.....	29
7.1.1. Tražbina	30
7.1.2. Opasnost.....	30
7.1.3. Neznatna šteta	32

7.1.4. Presumirana opasnost.....	32
7.2. Vrste privremenih mjera	33
7.3. Provedba i učinci privremenih mjera.....	34
8. Privremene mjere radi osiguranja nenovčane tražbine	35
8.1. Pretpostavke za određivanje privremene mjere.....	35
8.1.1. Tražbina	36
8.1.2. Opasnost	36
8.1.3. Presumirana opasnost.....	36
8.1.4. Neznatna šteta	36
8.2. Vrste privremenih mjera	36
8.3. Provedba i učinci privremenih mjera.....	38
9. Jamčevina.....	38
9.1. Jamčevina umjesto privremene mjere	38
9.2. Jamčevina kao uvjet za određivanje privremene mjere	39
10. Pravni lijekovi.....	39
11. Ukidanje privremene mjere.....	39
12. Naknada štete protivniku osiguranja.....	40
13. Mjesna nadležnost.....	40
V. PRIVREMENE MJERE PREMA ZAKONU O TRGOVAČKIM DRUŠTVIMA ...	41
1. Privremena mjera u povodu tužbe za pobijanje odluke glavne skupštine odnosno skupštine	41
2. Privremena mjera u parnici povodom opoziva člana uprave društva s ograničenom odgovornošću	44
3. Privremene mjere u povodu ukidanja društva.....	46
VI. PRIVREMENE MJERE PREMA POMORSKOM ZAKONIKU.....	46
1. Vrijeme predlaganja.....	46
2. Vrste mjera	47
2.1. Privremena mjera zaustavljanja broda	47
2.1.1. Pomorske tražbine	49
2.1.2. Brod.....	50
2.1.3. Trajanje privremene mjere zaustavljanja broda.....	51
2.1.4. Jamstvo povodom privremene mjere zaustavljanja broda.....	52
2.1.5. Troškovi.....	52
2.2. Privremena mjera zabrane otuđenja ili raspolaganja brodom.....	53
3. Ukidanje privremene mjere	53
4. Naknada štete.....	54
VII. MJERE OSIGURANJA PREMA STEČAJNOM ZAKONU	54
VIII. PRIVREMENE MJERE PREMA ZAKONU O AUTORSKOM PRAVU I DRUGIM SRODNIM PRAVIMA	56
IX. PRIVREMENE MJERE PREMA ZAKONU O ŽIGU	57
X. PRIVREMENE MJERE PREMA ZAKONU O INDUSTRIJSKOM DIZAJNU.....	59
XI. PRIVREMENE MJERE PREMA ZAKONU O PATENTU	61
LITERATURA.....	63

I. UVOD

Sredstva osiguranja su zakonom uređeni sustavi radnji suda, javnih bilježnika, stranaka i drugih sudionika u odgovarajućim postupcima osiguranja kojima se prisilno ili dobrovoljno u sadašnjosti pruža pravna zaštita tražbina, ali i drugih prava i pravnih odnosa predlagatelja osiguranja prema protivniku osiguranja koja je po svom sadržaju redovito manjeg ograničenja od zaštite koja se ostvaruje ovrhom, a koja bi u pravilu trebala u budućnosti omogućiti potpuno ostvarenje osiguranih tražbina odnosno pravnih odnosa.¹

Sredstva osiguranja koja se mogu odrediti taksativno su određena zakonom,² U trećem dijelu Ovršnog zakona pod naslovom „Osiguranje“ (čl. 290. do 355.) uređeni su instituti osiguranja, među koje se ubrajaju prethodne mjere i privremene mjere, a osim njih to su i: osiguranje prisilnim zasnivanjem založnoga prava na nekretnini, sudsko i javnobilježničko založnopravno osiguranje na temelju sporazuma stranaka, sudsko i javnobilježničko osiguranje prijenosom vlasništva na stvari i prijenosom prava i osiguranje prethodnom ovrhom.

Određivati i provoditi osiguranje nadležni su općinski sudovi, osim ako zakonom to nije povjereno kojem drugom sudu. Trgovački sudovi su nadležni određivati i provoditi osiguranje u predmetima u kojima su nadležni provoditi ovrhu,³ a Zakonom o sudovima⁴ propisano je da trgovački sudovi određuju mjere osiguranja u postupcima i povodom postupaka u kojima su inače nadležni.⁵

¹ Dika, Mihajlo, Građansko ovršno pravo, Opće građansko ovršno pravo, Narodne novine, 2007., str. 739.

² Čl. 291. Ovršnog zakona (Narodne novine broj 112/12, 93/14, 73/17; dalje: OZ)

³ Čl. 292. OZ

⁴ Narodne novine broj 28/13, 33/15, 82/15, 67/18

⁵ Čl. 21. t. 8.

II. OSIGURANJE PRETHODNIM MJERAMA

1. Pojam

Prethodne mjere su sredstva prisilnog sudskog osiguranja koja se određuju na temelju taksativno navedenih ovršnih isprava koje nisu postale ovršne. Prethodnim mjerama može se osigurati samo novčana tražbina, a provedbom prethodne mjere predlagatelj osiguranja stječe založno pravo na predmetu osiguranja.⁶

U navedenom se očituju osnovne razlike u odnosu na privremene mjere, za koje nije potrebno postojanje odluke, mogu se odrediti i prije pokretanja parničnog ili upravnog postupka, tijekom ali i nakon okončanja tih postupaka. Privremenim mjerama mogu se osigurati, osim novčanih, i nenovčane tražbine i urediti sporni odnos među strankama, a na temelju privremene mjere ne stječe se založno pravo.⁷ Moglo bi se reći da je prethodna mjera po svom učinku „jača“ pa ako postoje uvjeti za određivanje prethodne mjere kojom se može postići ista svrha osiguranja, privremena mjera nije dopuštena.⁸

2. Pretpostavke za određivanje prethodnih mjera

Za određivanje prethodne mjere trebaju biti ispunjene određene procesne i materijalnoppravne pretpostavke.

2.1. Procesne pretpostavke

Prethodna mjera može se odrediti samo na temelju u zakonu taksativno određenih ovršnih isprava koje još nisu postale ovršne.

Prethodna mjera određuje se radi osiguranja novčane tražbine na temelju:⁹

1. odluke suda ili upravnog tijela koja nije postala ovršna,
2. nagodbe zaključene pred sudom ili upravnim tijelom, ako tražbina koja je u njoj utvrđena još uvijek nije dospjela,
3. javnobilježničke odluke ili javnobilježničke isprave, ako tražbina koja je u njoj utvrđena još uvijek nije dospjela.

Ako se prijedlog ne bi temeljio na takvim ispravama trebalo bi ga odbaciti kao nedopušten.

⁶ Čl. 335. st. 3. OZ

⁷ Čl. 345. st. 2. OZ

⁸ Čl. 343. st. 2. OZ

⁹ Čl. 332. st. 1. OZ

Procesna pretpostavka za određivanje prethodne mjere je i postojanje pravnog interesa za osiguranje prethodnom mjerom. Ako su ispunjene pretpostavke za ovrhu predlagatelj neće imati pravni interes za određivanje prethodne mjere pa bi sud i u tom slučaju trebao odbaciti prijedlog kao nedopušten.

Sudskom odlukom smatraju se sve vrste sudskih odluka, presuda, rješenje, platni nalog te druga odluka donesena u postupku pred sudom i izbranim sudom.¹⁰ S obzirom na to da u pravilu samo kondemnatorne odluke mogu postati ovršne, odluke na temelju kojih bi se mogla odrediti prethodna mjera morale bi biti kondemnatorne.¹¹

Sudska odluka kojom je određeno da je protivnik osiguranja dužan snositi troškove postupka, u kojoj nije utvrđen i iznos tih troškova, nije podobna za donošenje rješenja o osiguranju određivanjem prethodne mjere.¹²

Odlukom upravnog tijela smatra se rješenje i zaključak koji su u upravnom postupku donijeli tijelo državne uprave ili pravna osoba s javnim ovlastima,¹³ koje glase na ispunjenje novčane obveze.

Sudskom nagodbom smatra se nagodba sklopljena u postupku pred sudom, (općinskim, trgovačkim), koja, kao i nagodba sklopljena u upravnom postupku pred tijelom državne uprave ili pravnom osobom s javnim ovlastima, moraju glasiti na ispunjenje novčane tražbine. Za određivanje prethodne mjere tražbina utvrđena u nagodbi treba biti nedospjela, jer dospeljošću tražbine koja je u njima utvrđena sudska i upravna nagodba postaju ovršne.

Javnobilježnička odluka koja može biti osnova za određivanje prethodne mjere je rješenje o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave, u dijelu koji sadržava platni nalog – nalog ovršeniku da u roku od osam dana, a u mjeničnim i čekovnim sporovima u roku od tri dana od dana dostave rješenja, namiri tražbinu zajedno s odmjerenim troškovima.

Javnobilježnička isprava (javnobilježnički akt, solemnizirana privatna isprava ili privatna javnobilježnički ovjerovljena isprava) osnova je za određivanje prethodne mjere ako u njoj utvrđena novčana tražbina još uvijek nije dospjela.

2.2. Materijalnopravne pretpostavke

O materijalnopravnim pretpostavkama za određivanje prethodne mjere ovisi osnovanost prijedloga, a moraju biti kumulativno ispunjene. To su:

1. postojanje novčane tražbine¹⁴
2. stvarna legitimacija stranaka

¹⁰ Čl. 24. st. 1. OZ

¹¹ Čl. 25. OZ

¹² VTS RH, PŽ-4239/10 od 31. kolovoza 2010.

¹³ Čl. 24. st. 2. OZ

¹⁴ Čl. 332. st. 1. OZ

3. vjerojatnost opasnosti da bi se bez toga osiguranja onemogućilo ili znatno otežalo ostvarenje tražbine,¹⁵ s tim da se u određenim slučajevima postojanje opasnosti presumira¹⁶

Novčana tražbina može se definirati kao pravo na naplatu određenog novčanog iznosa.

Procesna i materijalnopravna legitimacija stranaka utvrđuje se prema načelu strogog formalnog legaliteta na temelju u zakonu taksativno navedenih ovršnih isprava na temelju kojih se određuje prethodna mjera. Kao predlagatelj osiguranja legitimirana je osoba koja je u ovršnoj ispravi na temelju koje se predlaže određivanje prethodne mjere označena kao vjerovnik, a protivnik osiguranja osoba koja je u toj ispravi označena kao dužnik.

2.3. Opasnost

Opasnost je kao pretpostavka za određivanje prethodne mjere predviđena dvojako. Pravilo je da opasnost treba učiniti vjerojatnom, a u zakonom taksativno navedenim slučajevima opasnost se presumira.

Sud će na temelju isprava koje su propisane kao osnova za određivanje prethodne mjere, odrediti prethodnu mjeru ako predlagatelj učini vjerojatnom opasnost da bi se bez toga osiguranja onemogućilo ili znatno otežalo ostvarenje tražbine.¹⁷

Iz izričaja zakonske norme proizlazi da je riječ o objektivnoj opasnosti, jer opasnost ne ovisi samo o ponašanju protivnika osiguranja. Nije potrebno da opasnost dolazi od poduzimanja nekih ugrožavajućih radnji protivnika osiguranja ili da se takve njegove radnje očekuju u budućnosti, bilo da se radi o faktičnim radnjama (npr. prikrivanje, odnošenje stvari, uništenje ili oštećenje, prerada imovine) bilo o pravnom raspolaganju (npr. opterećenje ili otuđenje imovine, nemarno vođenje poslova, propuštanje prisilnog ostvarenja tražbine). Objektivna opasnost može biti izazvana ponašanjem drugih, kao i nastupanjem nekih objektivnih događaja, npr. ako ima evidentirane neizvršene osnove za plaćanje u očevidniku redosljeda osnova za plaćanje koje je trebalo naplatiti na temelju valjanih osnova za plaćanje, opasnost stečaja protivnika osiguranja, opasnost da neki drugi vjerovnik zatraži ovrhu ili osiguranje. Međutim, suđeno je da provođenje postupka likvidacije prema odredbama Zakona o trgovačkim društvima nad protivnikom osiguranja ne predstavlja vjerojatnom opasnost za ostvarenje tražbine predlagatelja osiguranja.¹⁸

¹⁵ Čl. 332. st. 2. OZ

¹⁶ Čl. 333. st. 1. OZ

¹⁷ Čl. 332. st. 2. OZ

¹⁸ VTS RH, Pž-1125/10 od 11. ožujka 2010.; U odluci je navedeno: „...postupak likvidacije se ne provodi ako likvidator utvrdi da je društvo prezaduženo odnosno da imovina društva nije dovoljna za to da se podmire sve tražbine vjerovnika s kamatama (arg. ex čl. 377. ZTD-a) kao niti u situaciji kad je račun društva u dugotrajnoj blokadi budući da bi navedeno upućivalo na postojanje drugog razloga za otvaranje stečajnog postupka – nesposobnost za plaćanje (arg. iz čl. 369. st. 1. ZTD-a. Zato provođenje postupka likvidacije nad protivnikom osiguranja, samo po sebi, ne čini vjerojatnim postojanje objektivne opasnosti za namirenje tražbine...”

Objektivnu opasnost ne predstavlja prodaja nekretnine protivnika osiguranja jer time nije umanjio svoju imovinu, jer je za prodanu imovinu dobio odgovarajuću novčanu vrijednost, čime predlagatelj osiguranja nije objektivno onemogućen u ostvarenju svoje tražbine niti je ono znatno otežano.¹⁹

Vjerojatnost objektivne opasnosti nije dokazana činjenicom što se protivnik osiguranja prestao javljati na natječaje na temelju kojih je do sada ostvarivao prihode, pored činjenice da nije dokazano ni da se radi o nedostatnosti imovine protivnika osiguranja.²⁰

Postoji vjerojatnost opasnosti od nemogućnosti namirenja tražbine predlagatelja osiguranja ako je jedini član društva protivnika osiguranja prestao postojati.²¹

Teret dokazivanja vjerojatnosti postojanja opasnosti je na predlagatelju osiguranja. Pri tome bi sud trebao imati u vidu da je postupak osiguranja hitan postupak u kojemu bi trebalo primjenjivati načelo ekonomičnosti i efikasnosti te da je za donošenje odluke dostatno da je predlagatelj učinio vjerojatnost postojanja opasnosti, što je niži stupanj uvjerenosti suda u postojanje činjenica za koje predlagatelj tvrdi da postoje. Postupak osiguranja ne bi se smio pretvoriti u parnični postupak iscrpnog i temeljitog utvrđivanja izvjesnosti činjenica niti bi se trebalo služiti svim dokaznim sredstvima kao u parničnom postupku, nego se u pravilu zadovoljiti tzv. likvidnim, posrednim dokazima. U pravilu bi sud utvrđivao vjerojatnost pretpostavaka na temelju prijedloga predlagatelja osiguranja uz dokaze priložene uz prijedlog uz primjenu načela pisanog postupka u pravilu, ročište bi se zakazivalo samo iznimno, kad sud smatra da je to svrhovito.²²

2.3.1. Pretpostavljena opasnost

Pravilo je da predlagatelj osiguranja mora učiniti vjerojatnom opasnost da bi se bez osiguranja prethodnom mjerom onemogućilo ili znatno otežalo ostvarenje njegove tražbine. Od ovog pravila predviđene su iznimke u slučaju kada se postojanje takve opasnosti pretpostavlja po samom zakonu, to će biti u slučajevima u kojima je određivanje prethodne mjere predloženo na temelju određenih isprava koje se pobijaju odgovarajućim pravnim sredstvima, a takve su isprave taksativno određene. Smatra se da opasnost postoji ako je određivanje prethodne mjere predloženo na temelju:

1. platnog naloga, odnosno rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave koji su izdani na temelju javne ili javno ovjerovljene isprave, mjenice i čeka, protiv kojih je pravodobno podnesen prigovor.²³

¹⁹ VTS RH, Pž-480/15 od 6. veljače 2015.

²⁰ VTS RH, Pž-7197/14 od 17. prosinca 2014.

²¹ VTS RH, Pž-4564/06 od 5. rujna 2016.

²² Čl. 7. OZ

²³ Čl. 333. st. 1. t. 1. OZ

Dakle, samo neke od vjerodostojnih isprava određenih čl. 31. st. 1. OZ-a na temelju kojih je se platni nalog može donijeti su one na temelju kojih se može predložiti prethodna mjera, a da se postojanje opasnosti pretpostavlja – javna isprava, javno ovjerovljena isprava, mjenica i ček. Stoga, ako je platni nalog donesen na temelju računa, izvotka iz poslovnih knjiga ili obračuna kamata, na temelju takve će isprave predlagatelj osiguranja morati opasnost učiniti vjerojatnom.²⁴

2. presude donesene u kaznenom postupku o imovinskopravnom zahtjevu protiv koje je dopušteno ponavljanje kaznenoga postupka.²⁵

U literaturi se upozorava da je u ovoj odredbi došlo do redakcijske greške utoliko što je umjesto riječi „koje“ trebala stajati riječ „kojega“, pa osnovom za presumiranje opasnosti kao pretpostavke za određivanje prethodne mjere ne bi bila presuda donesena o imovinskopravnom zahtjevu protiv koje je dopušteno ponavljanje postupka, već presuda donesena u kaznenom postupku o imovinskopravnom zahtjevu kada je dopušteno ponavljanje kaznenoga postupka.²⁶

3. odluke koja se mora ovršiti u inozemstvu.²⁷

4. presude na temelju priznanja protiv koje je izjavljena žalba.²⁸

5. nagodbe iz članka 332. stavka 1. točke 2. ovoga Zakona koja se pobija na način predviđen zakonom.²⁹

6. javnobilježničke isprave iz članka 332. stavka 1. točke 3. ovoga Zakona koja se pobija na način predviđen zakonom.³⁰

Predmnjeva o postojanju opasnosti je oboriva. Sud će i u slučajevima u kojima se predmnjeva postojanje opasnosti odbiti prijedlog za osiguranje prethodnom mjerom, odnosno ukinuti određenu prethodnu mjeru i obustaviti postupak ako protivnik osiguranja učini vjerojatnim da opasnost ne postoji ili da je prestala.³¹ Teret dokazivanja je na protivniku osiguranja, mora učiniti samo vjerojatnim da opasnost u vrijeme odlučivanja o prijedlogu za osiguranje ne postoji, odnosno, da ona ne postoji u vrijeme odlučivanja o žalbi protiv rješenja o osiguranju prethodnom mjerom

2.3.2. Uvjetovanje prethodne mjere davanjem jamčevine

Ako se određivanje prethodne mjere predlaže na temelju presude na temelju priznanja protiv koje je izjavljena žalba ili nagodbe koja se pobija, sud može na prijedlog protivnika osiguranja, određivanje prethodne mjere uvjetovati davanjem

²⁴ VTS RH, PŽ-5807/07 od 30. listopada 2007.

²⁵ Čl. 333. st. 1. t. 2. OZ

²⁶ Dika, op. cit., (bilj. 1) str. 832.

²⁷ Čl. 333. st. 1. t. 3. OZ

²⁸ Čl. 333. st. 1. t. 4. OZ

²⁹ Čl. 333. st. 1. t. 5. OZ

³⁰ Čl. 333. st. 1. t. 6. OZ

³¹ Čl. 333. st. 3. OZ

osiguranja od strane predlagatelja osiguranja za štetu koju bi protivnik osiguranja mogao pretrpjeti njezinim određivanjem.³²

Protivnik osiguranja bi trebao učiniti vjerojatnom opasnost da bi pretrpio štetu zbog određivanja prethodne mjere, što znači da bi trebao na razini vjerojatnosti dokazati uspjeh u pobijanju presude odnosno nagodbe, te kakvu štetu bi pretrpio i u kojoj visini.

S obzirom na to da se prethodna mjera u pravilu donosi prije no što se protivnik osiguranja očitovao o prijedlogu za osiguranje, zahtjev za davanjem jamčevine mora postaviti u žalbi protiv rješenja o određivanju prethodne mjere. Ako bi sud prihvatio zahtjev izmijenio bi rješenje o osiguranju prethodnom mjerom uvjetujući prethodnu mjeru davanjem jamčevine u određenom roku i na određen način.³³

2.3.3. Osiguranje tražbine čiji obroci nisu dospjeli³⁴

Opasnost kao pretpostavka za određivanje prethodne mjere pretpostavlja se i kad su u pitanju tražbine određene vrste i to: nedospjeli obroci tražbina po osnovi zakonskoga uzdržavanja, po osnovi naknade štete za izgubljeno uzdržavanje zbog smrti davatelja uzdržavanja i po osnovi naknade štete zbog narušenja zdravlja ili smanjenja, odnosno gubitka radne sposobnosti. U tim se slučajevima pretpostavlja da opasnost postoji ako se protiv protivnika osiguranja već morala voditi ovrha radi naplate dospjeloga obroka ili je takva ovrha predložena, s tim da bi se osiguranje prethodnom mjerom moglo odrediti samo za obroke koji će dospjeti u jednoj godini (od podnošenja prijedloga).

3. Vrste prethodnih mjera

Prethodne mjere koje se mogu odrediti radi osiguranja novčane tražbine određene su taksativno.

Predlagatelj osiguranja ovlašten je predložiti, a sud može odrediti, ako ocijeni da je to u konkretnom slučaju potrebno, dvije ili više prethodnih mjera. Sud može, na prijedlog predlagatelja osiguranja, ako za to budu ispunjene propisane pretpostavke, uz prethodnu mjeru odrediti i koju privremenu mjeru.³⁵ S obzirom na to da privremena mjera nije dopuštena ako postoje uvjeti za određivanje prethodne mjere kojom se može postići ista svrha osiguranja,³⁶ postavlja se pitanje u kojim slučajevima sud može odrediti uz prethodnu mjeru i privremenu mjeru. Svakako se privremena mjera ne bi smjela sadržajno podudarati s prethodnom mjerom, nego bi privremena mjera trebala biti svojevrsno ojačanje prethodne mjere.

³² Čl. 333. st. 2. OZ

³³ Čl. 15. OZ

³⁴ Čl. 334. OZ

³⁵ Čl. 335. st. 2. OZ

³⁶ Čl. 343. st. 2. OZ

Lista prethodnih mjera:³⁷

1. predbilježba založnoga prava na nekretnini protivnika osiguranja ili na pravu uknjiženom na nekretnini,
2. polaganje kod zemljišnoknjižnog suda sporazuma stranaka o zasnivanju založnog prava na nekretninama koje nisu upisane u zemljišne knjige,
3. upis založnog prava na pokretnim stvarima protivnika osiguranja,
4. upis založnog prava na novčanoj tražbini protivnika osiguranja,
5. upis založnog prava na dijelu primanja protivnika osiguranja po osnovi ugovora o radu ili službi,
6. upis založnog prava na dijelu mirovine, invalidnine ili naknade izgubljene zarade,
7. upis založnog prava na tražbini koju protivnik osiguranja ima na računu kod banke ili na štednoj knjižici,
8. upis založnog prava na tražbini da se predaju ili isporuče pokretne stvari ili da se preda nekretnina,
9. upis založnog prava na drugim imovinskim, odnosno materijalnim pravima,
10. upis založnog prava na ispravama o dionici i drugim vrijednosnim papirima te njihovo povjeravanje na čuvanje,
11. upis založnog prava na dionicama za koje nije izdana isprava o dionici te udjela, odnosno poslovnih udjela u trgovačkim društvima,
12. upis založnog prava na vrijednosnicama koje se vode kod Depozitarnog društva.
13. zabrana banci da protivniku osiguranja ili trećoj osobi, po nalogu protivnika osiguranja, isplati s njegova računa novčani iznos za koji je određena prethodna mjera – ova se mjera podudara s mjerom predviđenom pod t. 7.

U postupku osiguranja određivanjem prethodne mjere predbilježbom založnog prava ovršni sud nema dužnost opravdati predbilježbu založnog prava.³⁸

4. Prijedlog za osiguranje prethodnom mjerom

Na prijedlog za osiguranje prethodnom mjerom, glede njegova sadržaja, na odgovarajući način primjenjuju se opće odredbe o sadržaju prijedloga za ovrhu na temelju ovršne isprave,³⁹ odredbe o ispravama koje treba priložiti uz prijedlog te posebne odredbe za pojedine predmete ovrhe.

Prijedlog za osiguranje treba sadržavati:

- oznaku suda;
- ime i prezime, odnosno naziv stranaka (predlagatelja osiguranja i protivnika osiguranja), njihovu adresu i osobni identifikacijski broj;
- ime i prezime zakonskih zastupnika i punomoćnika, ako ih stranke imaju, njihovu adresu i osobni identifikacijski broj;

³⁷ Čl. 335. st. 1. OZ

³⁸ ŽS u Varaždinu, Gž Ovr-1208/16 od 24. veljače 2017.

³⁹ Čl. 39. u vezi s čl. 290. OZ

- naznaku ovršne isprave na temelju koje se predlaže osiguranje;
- činjenice na kojima se zahtjev za osiguranje temelji, na temelju kojih se može s određenom mjerom vjerojatnosti zaključiti da postoji opasnost da bi se bez osiguranja onemogućilo ili znatno otežalo ostvarenje tražbine, odnosno činjenice koje upućuju na to da se takva opasnost po zakonu pretpostavlja;
- zahtjev za osiguranje prethodnom mjerom;
- potpis podnositelja.

Zahtjev za osiguranje prethodnom mjerom treba sadržavati:

- naznaku isprave na temelju koje se predlaže osiguranje;
- iznos tražbine koja se osigurava, s kamatama i troškovima;
- vrstu prethodne mjere koja se predlaže;
- predmet na kojemu se treba provesti prethodna mjera;
- vrijeme trajanja prethodne mjere;
- posebne podatke potrebne za provedbu osiguranja na pojedinim predmetima osiguranja.

Uz prijedlog za osiguranje prethodnom mjerom predbilježbom založnoga prava na nekretnini protivnika osiguranja upisanoj u zemljišnoj knjizi ili na pravu uknjiženom na nekretnini potrebno je priložiti izvadak iz zemljišne knjige kao dokaz o tome da je nekretnina upisana kao vlasništvo protivnika osiguranja, odnosno da je u njegovu korist zasnovano pravo građenja.⁴⁰

Ako je pravo na nekretnini upisano u zemljišnoj knjizi na drugu osobu, a ne na protivnika osiguranja, prijedlogu se može udovoljiti samo ako predlagatelj osiguranja podnese ispravu koja je podobna za upis prava protivnika osiguranja.⁴¹

5. Rješenje o određivanju prethodne mjere

U postupku osiguranja sud postupa na temelju podnesaka i drugih pismena, a ročište održava kada je to zakonom određeno ili kada smatra da je održavanje ročišta svrhovito (čl. 7. st. 1. i 2. OZ).

Ako je sud zakazao ročište, jer je ocijenio da je održavanje ročišta svrhovito radi davanja mogućnosti izjašnjenja protivniku osiguranja o činjeničnim navodima i dokazima dostavljenim uz prijedlog, tada je supsidijarnom primjenom odredaba Zakona o parničnom postupku⁴² (čl. 21. st. 1.) trebao omogućiti protivniku osiguranja odgovarajuću pripremu za ročište. Odgovarajućom primjenom odredbe čl. 286. st. 1. ZPP-a sud treba ostaviti protivniku osiguranja dovoljno vremena za pripremu, a najmanje osam dana od primitka poziva, a ako to ne učini počinjena je bitna povreda postupka iz čl. 354. st. 2. t. 6. ZPP-a.⁴³

⁴⁰ Čl. 82. st. 1. u vezi s čl. 290. OZ

⁴¹ Čl. 82. st. 2. u vezi s čl. 290. OZ

⁴² Narodne novine broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 28/13, 89/14; dalje: ZPP)

⁴³ VTS RH, PŽ-534/19 od 28. siječnja 2019.

Ako sud utvrdi da su ispunjene sve procesne i materijalnopravne pretpostavke odredit će osiguranje prethodnom mjerom.

Glede sadržaja rješenja kojim se određuje prethodna mjera na odgovarajući način se primjenjuju odredbe o rješenju o ovrsi na temelju ovršne isprave, pa u rješenju moraju biti naznačeni predlagatelj osiguranja i protivnik osiguranja, isprava na temelju koje se određuje prethodna mjera, iznos tražbine koji se osigurava, s kamatama i troškovima, mjera osiguranja, drugi podaci potrebni za provedbu osiguranja i vrijeme za koje se prethodna mjera određuje.⁴⁴

Rješenje o određivanju prethodne mjere mora biti obrazloženo.⁴⁵ Naime, da bi sud mogao odlučiti o prijedlogu za osiguranje mora utvrditi postoje li sve zakonske pretpostavke za određivanje predložene mjere osiguranja, s tim da se postojanje osnove za osiguranje utvrđuje po načelu strogog formalnog legaliteta na temelju kvalificiranih isprava, a vjerojatnost opasnosti se mora utvrditi prema slobodnoj ocjeni dokaza, odnosno kod pretpostavljene opasnosti na temelju priloženih isprava.

Vrijeme za koje se prethodna mjera određuje može trajati najduže do proteka petnaest dana nakon nastupanja uvjeta za ovrhu.⁴⁶ Ovo je krajnji rok trajanja prethodne mjere, što znači da bi se njeno trajanje moglo odrediti i kraće, s tim da se može odrediti kalendarski, do određenog datuma, ili do nastupanja određenih okolnosti (npr. ovršnosti isprave na temelju koje je određena) ili protekom određenog vremena nakon nastupanja ovršnosti te isprave.

Uvjeti za ovrhu nastupit će kada isprava na temelju koje je određena prethodna mjera postane ovršna.

Ako je vrijeme trajanja prethodne mjere određeno tako da bi prethodna mjera trebala prestati prije nego isprava na temelju koje je određena prethodna mjera postane ovršna, sud je dužan, na prijedlog predlagatelja osiguranja to vrijeme produžiti, uz uvjet da se nisu promijenile okolnosti prema kojima je mjera određena. Prijedlog za produženje roka trajanja predlagatelj osiguranja mora podnijeti sudu prije isteka vremena za koje je mjera određena, u protivnom će ga sud odbaciti kao nepravovremen.⁴⁷

6. Pravni učinci provedbe prethodne mjere

Provedbom prethodne mjere predlagatelj osiguranja stječe založno pravo na predmetu osiguranja,⁴⁸ što je jedna od osnovnih razlika od učinaka privremenih mjera radi osiguranja novčane tražbine. Založno pravo se neće steći ako se nisu ispunile pretpostavke za traženje ovrhe ni nakon proteka roka od 15 dana od dana proteka

⁴⁴ Čl. 337. st. 1., čl. 41. st. 1. u vezi s čl. 290. OZ

⁴⁵ Čl. 337. st. 4. OZ

⁴⁶ Čl. 337. st. 2. OZ

⁴⁷ Čl. 337. st. 3. OZ

⁴⁸ Čl. 335. st. 3. OZ

vremena za koje je prethodna mjera određena. To bi bilo u slučaju da je trajanje prethodne mjere određeno neovisno o nastupanju ovršnosti isprave na temelju koje je određena (npr. kalendarski).

Prethodna mjera na temelju koje se stječe založno pravo na pokretnini i pravima koje se ne upisuju u drugu javnu knjigu može se upisati u Upisnik sudskih i javnobilježničkih osiguranja tražbina vjerovnika na pokretnim stvarima i pravima.⁴⁹ Založno pravo koje se prema odredbama ZU upisuje u Upisnik (na prijedlog koje od stranaka ili po službenoj dužnosti) smatra se stečenim na način i u vrijeme utvrđeno odredbama Ovršnog zakona,⁵⁰ a sud je dužan izdati potvrdu o stjecanju založnog prava bez odgode, koja je predlagatelju osiguranja potrebna za upis.⁵¹

Kad se prethodnom mjerom određuje zabrana banci da protivniku osiguranja ili trećoj osobi, po nalogu protivnika osiguranja, isplati s njegova računa novčani iznos za koji je određena prethodna mjera, predlagatelj osiguranja neće steći založno pravo ako na računu protivnika osiguranja nema sredstava.

Dodatni je učinak ove prethodne mjere da se iznos novčanih sredstava za koje je određena zabrana isplate ne mogu, dok zabrana traje, prenijeti s računa protivnika osiguranja, osim radi namirenja osigurane tražbine.⁵²

Kod određenih prethodnih mjera mogu se, iznimno, pored radnji kojima se na određenom predmetu osiguranja stječe založno pravo, provesti i neke daljnje radnje kojima se u ovršnom postupku tražbina prisilno ostvaruje. Naime, ako su predmet osiguranja pokretnine, do prodaje zaplijenjenih pokretnina protivnika osiguranja, u pravilu, doći će tek u ovršnom postupku koji će predlagatelj osiguranja pokrenuti nakon što isprava na temelju koje je određeno osiguranje prethodnom mjerom postane ovršna. Međutim, zbog izbjegavanja neposredno prijeteće štete sud će već u postupku osiguranja odrediti prodaju zaplijenjenih pokretnina, ako je riječ o pokretninama koje su podložne brzom kvarenju ili ako postoji opasnost od znatnoga pada cijene tih stvari.⁵³ Prodaja će se obaviti prema odredbama o ovrsi na pokretninama⁵⁴ (čl. 148.-151. OZ-a).

Prethodna mjera pljenidbom novčane tražbine provodi se, u pravilu, dostavom rješenja o osiguranju dužniku protivnika osiguranja kojim mu se zabranjuje da protivniku osiguranja ispuni tražbinu, dok se protivniku osiguranja zabranjuje da tražbinu naplati ili da inače raspoláže njome i zalogom koji je dan za njezino osiguranje. Pljenidba je provedena danom dostave rješenja o osiguranju dužniku protivnika osiguranja i tim trenutkom predlagatelj osiguranja stječe založno pravo (čl. 176. u vezi s čl. 290. OZ-a).

⁴⁹ Čl. 6. st. 1. t. 1. Zakona o Upisniku sudskih i javnobilježničkih osiguranja tražbina vjerovnika na pokretnim stvarima i pravima (Narodne novine broj 121/05; dalje: ZU)

⁵⁰ Čl. 16. st. 1. ZU

⁵¹ Čl. 16. st. 2. i 5. ZU

⁵² Čl. 335. st. 4. OZ

⁵³ Čl. 336. st. 1. OZ

⁵⁴ Čl. 336. st. 2. OZ

Do prijenosa tražbine radi naplate (čl. 189.) ili prijenosa tražbine umjesto isplate (čl. 195.) u pravilu će doći tek u postupku ovrhe. Stoga u postupku osiguranja u kojemu je naplata zabranjena protivniku osiguranja, a predlagatelju osiguranja još nije prenesena tražbina, može doći do opasnosti naknadne naplate te tražbine ili njezina drukčijeg ostvarenja ili do gubitka prava na regres prema trećim osobama (npr. u slučaju da je nad dužnikom protivnika osiguranja otvoren stečaj, kad se tražbina mora prijaviti u stečaju, ili prijeti zastara tražbine pa treba podnijeti tužbu ili je potrebno poduzeti određene mjere glede očuvanja zaloga kojim je osigurana ta tražbina itd.).

U takvom slučaju sud može, na prijedlog predlagatelja osiguranja ili protivnika osiguranja, odrediti prijenos zaplijenjene tražbine na predlagatelja osiguranja radi naplate već u postupku osiguranja prethodnom mjerom.⁵⁵ Prijenosom tražbine radi naplate sud će ovlastiti predlagatelja osiguranja da traži od dužnika protivnika osiguranja isplatu iznosa naznačenog u rješenju o prijenosu tražbine, ako je taj iznos dospio, da obavlja sve radnje koje su potrebne radi očuvanja i ostvarenja prenesene tražbine i da se koristi pravima u vezi sa zalogom koji je dan za osiguranje te tražbine (arg. čl. 189. u vezi s čl. 290. OZ). Dužnik protivnika osiguranja kojemu je dostavljeno rješenje o prijenosu ispunjava svoju obvezu polaganjem novca kod suda koji provodi ovrhu, odnosno javnoga bilježnika (arg. čl. 188. u vezi s čl. 290. OZ).

Iznos koji se dobije prodajom pokretnine ili naplatom tražbine čuvat će se u sudskom, odnosno javnobilježničkom pologu dok se ne obustavi prethodna mjera ili dok predlagatelj osiguranja ne predloži ovrhu, a najduže trideset dana pošto tražbina postane ovršiva.⁵⁶ Ako dođe do obustave prethodne mjere iznos koji se čuva u pologu isplatit će se protivniku osiguranja.

Ako je riječ o stvarima koje nije moguće držati u pologu, sud će odrediti tko će čuvati stvari do obustave postupka osiguranja, odnosno dok predlagatelj osiguranja ne predloži ovrhu, ali najduže trideset dana pošto tražbina postane ovršiva. Ako u takvom slučaju ne dođe do pokretanja ovrhe ili postupak osiguranja prethodnom mjerom bude ranije obustavljen, stvari će se predati protivniku osiguranja.

7. Ukidanje prethodne mjere

Do ukidanja provedenih radnji u postupku osiguranja prethodnom mjerom i obustave postupka može doći na prijedlog protivnika osiguranja ili po službenoj dužnosti. Postupak se može obustaviti i provedene radnje ukinuti i prije i nakon protoka vremena na koje je prethodna mjera određena.

7.1. Ukidanje prethodne mjere na prijedlog protivnika osiguranja

⁵⁵ Čl. 336. st. 3. OZ

⁵⁶ Čl. 336. st. 4. OZ

Na prijedlog protivnika osiguranja sud će ukinuti prethodnu mjeru i obustaviti postupak:

1. ako protivnik osiguranja položi u sud dužni iznos tražbine koja se osigurava, s kamatama i troškovima;⁵⁷
Radi se o slučaju davanja jamčevine umjesto prethodne mjere. Predlagatelj osiguranja u tom slučaju nije dužan naknaditi protivniku osiguranja troškove koji bi mu bili prouzročeni određivanjem i provedbom prethodne mjere (*arg. a contrario* iz čl. 338. st. 3. OZ).
2. ako protivnik osiguranja učini vjerojatnim da je tražbina u vrijeme donošenja rješenja o određivanju prethodne mjere već bila naplaćena ili dovoljno osigurana;⁵⁸
Riječ je o svojevrsnom opozicijskom razlogu kojega protivnik osiguranja može iznijeti u žalbi protiv rješenja o osiguranju. Vjerojatnost naplaćenosti odnosno dostatne osiguranosti tražbine protivnik osiguranja bi trebao dokazati po pravilima prema kojima se naknadni prestanak postojanja tražbine dokazuje u ovršnom postupku, pa bi na odgovarajući način trebalo primijeniti i odredbe o upućivanju na parnicu u povodu žalbe protiv rješenja o ovrsi (čl. 52. st. 1., 53., 55. u vezi s čl. 290. OZ).
Troškove prouzročene određivanjem i provedbom prethodne mjere predlagatelj osiguranja dužan je nadoknaditi protivniku osiguranja,⁵⁹ jer je on dao povoda za postupak čiji je ishod u konačnici za njega nepovoljan.
3. ako je pravomoćno utvrđeno da tražbina nije nastala ili da je prestala;⁶⁰
Radi se o slučajevima u kojima je nakon određivanja osiguranja, u parnici koja je u povodu njega pokrenuta ili u postupku koji je proveden odvojeno od njega, utvrđeno da tražbina nije ni nastala odnosno da je prestala.
Troškove bi bio dužan naknaditi predlagatelj osiguranja protivniku osiguranja, međutim, to bi pravilo trebalo primjenjivati samo u slučaju kada je pravomoćno utvrđeno da tražbine nije bilo ili da je bila prestala prije određivanja prethodne mjere, jer je samo tada predlagatelj osiguranja neosnovano dao povoda za postupak, dok bi u slučaju u kojemu bi bilo pravomoćno utvrđeno da je tražbina prestala zbog razloga koji je nastao nakon određivanja prethodne mjere, troškove trebao snositi protivnik osiguranja, jer je on dao povoda za određivanje prethodne mjere.
4. ako odluka na temelju koje je prethodna mjera određena bude ukinuta u povodu pravnoga lijeka, odnosno ako sudska nagodba ili javnobilježnička isprava na temelju koje je prethodna mjera određena bude stavljena izvan snage;⁶¹
Ovaj razlog za obustavu protivnik osiguranja može istaknuti već u žalbi protiv rješenja o osiguranju ako bi on nastao do isteka roka za redovnu žalbu, u protivnom ga može isticati kasnije tijekom postupka. Troškove prouzročene

⁵⁷ Čl. 338. st. 1. t. 1. OZ

⁵⁸ Čl. 338. st. 1. t. 2. OZ

⁵⁹ Čl. 338. st. 3. OZ

⁶⁰ Čl. 338. st. 1. t. 3. OZ

⁶¹ Čl. 338. st. 1. t. 4. OZ

određivanjem i provedbom ukinute prethodne mjere protivniku osiguranja dužan je nadoknaditi predlagatelj osiguranja.

5. ako se pretpostavke za ovrhu radi naplate osigurane tražbine ispune prije proteka vremena za koje je određena prethodna mjera, a predlagatelj osiguranja ne podnese prijedlog za ovrhu u roku od petnaest dana od nastupanja tih pretpostavaka.⁶²

Troškove postupka trebao bi nadoknaditi predlagatelj osiguranja.

6. kad je prethodna mjera određena na temelju predmnjeve o postojanju opasnosti, ako protivnik osiguranja učini vjerojatnim da opasnost ne postoji ili da je prestala.⁶³

Protivnik osiguranja trebao bi učiniti vjerojatnim da opasnost nije postojala u vrijeme određivanja prethodne mjere i da ne postoji u vrijeme odlučivanja o žalbi protiv rješenja o osiguranju prethodnom mjerom, odnosno da je prestala nakon pravomoćnosti rješenja o određivanju prethodne mjere.

Nema osnove za ukidanje prethodne mjere predbilježbom založnog prava na nekretninama protivnika osiguranja zbog prekida parničnog postupka nakon prestanka tuženika, a iz kojega potječe ovršna isprava na temelju koje je određena prethodna mjera.⁶⁴

7.2. Ukidanje prethodne mjere po službenoj dužnosti

Sud će po službenoj dužnosti ukinuti prethodnu mjeru i obustaviti postupak:

1. ako u roku od petnaest dana od dana proteka vremena za koje je prethodna mjera određena ne bude udovoljeno uvjetima za prisilnu ovrhu;

Radilo bi se o slučaju u kojemu je trajanje mjere određeno neovisno o nastupanju ovršnosti isprave na temelju koje je mjera određena (npr. kalendarski). Troškove prouzročene određivanjem i provedbom prethodne mjere bio bi dužan nadoknaditi predlagatelj osiguranja,⁶⁵ jer je dao povoda osiguranju koje nije opravdao.

2. ako sud utvrdi da je iz nekog razloga nemoguće provesti postupak osiguranja prethodnom mjerom.⁶⁶

Dužnost naknade troškova postupka prosuđivala bi se prema općim pravilima o naknadi troškova postupka (čl. 14. OZ)

7.3. Obustava postupka po prijedlogu predlagatelja osiguranja

⁶² Čl. 339. OZ

⁶³ Čl. 333. st. 3. OZ

⁶⁴ VTS RH, Pž-2359/19 od 12. travnja 2019.

⁶⁵ Čl. 338. st. 3. OZ

⁶⁶ Čl. 72. st. 2. u vezi s čl. 290. OZ

Ako je predlagatelj osiguranja zatražio ovrhu jer su se ispunile pretpostavke za ovrhu radi naplate osigurane tražbine, sud će na prijedlog predlagatelja osiguranja istim rješenjem odrediti ovrhu i obustaviti postupak osiguranja te naložiti prijenos sredstava zaplijenjenih po rješenju o osiguranju radi namirenja tražbine iz rješenja o ovrši.

U tom slučaju, ako tražbina ovrhovoditelja nije namirena iz prenesenih zaplijenjenih sredstava, predlagatelj osiguranja za preostali iznos tražbine u ovršnom postupku ima prednosni red kojega je stekao kao predlagatelj osiguranja.⁶⁷

Ova je odredba unesena u zakonski tekst Novelom Ovršnog zakona iz 2017. godine jer su se u provedbi kod Financijske agencije pojavljivale poteškoće. Naime, prethodne mjere na temelju kojih se provodi zapljena novčanih sredstava na kojima predlagatelj osiguranja stječe založno pravo sud dostavlja Financijskoj agenciji. Nakon što bi nastupili uvjeti za ovrhu, jer je ovršna isprava na temelju koje je određena prethodna mjera postala ovršna, događalo bi se da ovrhovoditelj podnese zahtjev za izravnu naplatu uz dostavljanje ovršne presude na temelju koje je određena prethodna mjera pa bi se sada ponovno provodila pljenidba novčanih sredstava po istoj pravnoj osnovi

8. Naknada štete

U slučajevima navedenim u čl. 338. st. 3. OZ-a obustave postupka osiguranja prethodnom mjerom do koje dolazi zbog razloga koji se nalaze na strani predlagatelja osiguranja, protivnik osiguranja može već u postupku osiguranja, u adhezijskom postupku, od predlagatelja osiguranja tražiti naknadu štete koja mu je prouzrokovana određivanjem i provedbom postupka osiguranja prethodnom mjerom, ako takav zahtjev podnese u roku od 30 dana od dovršetka postupka, a nakon toga takav zahtjev može ostvarivati samo u parnici.⁶⁸

Rok od 30 dana računa se o pravomoćnosti rješenja o obustavi postupka (*arg. ex* čl. 73. st. 1. OZ). Ovisit će o dispoziciji protivnika osiguranja hoće li zahtjev za naknadu štete ostvarivati u postupku osiguranja ili u parničnom postupku s tim da ako se odlučio na podnošenje tužbe

Ako bi protivnik osiguranja podnio prijedlog sa zahtjevom za naknadu štete u postupku osiguranja nakon proteka toga roka, takav bi prijedlog trebalo odbaciti primjenom odredbe čl. 282. ZPP-a u vezi s čl. 21. st. 1. OZ-a. Ako se pak odlučio na podnošenje tužbe, to ne bi mogao učiniti prije isteka roka od 30 dana od dovršetka postupka osiguranja, jer mu je u tom razdoblju zakonom uskraćen put takve pravne zaštite pa bi tužbu trebalo odbaciti.

Prijedlog kojim se pokreće incidentalni postupak za naknadu štete sadržajno bi trebao odgovarati kondemnatornoj tužbi za naknadu štete. Sud bi nakon provedenog

⁶⁷ Čl. 339.a OZ

⁶⁸ Čl. 338. st. 4. OZ

postupka u kojemu bi utvrdio postojanje i visinu štete donio rješenje,⁶⁹ kojim bi, ako je utvrdio da je zahtjev za naknadu štete osnovan, naložio predlagatelju osiguranja u određenom roku naknaditi protivniku osiguranja štetu. Protiv tog je rješenja dopuštena suspenzivna žalba,⁷⁰ a nakon što rješenje postane ovršno predstavljat će ovršnu ispravu na temelju koje će protivnik osiguranja moći pokrenuti ovršni postupak protiv predlagatelja osiguranja.

III. PRETHODNE MJERE PREMA ZAKONU O PARNIČNOM POSTUPKU

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2013. godine⁷¹ uvedena je nova odredba čl. 501.a kojom je propisana mogućnost određivanja prethodne mjere, u postupku pred trgovačkim sudovima, neovisno o pretpostavkama koje se traže za određivanje prethodne mjere prema odredbama OZ-a.

Pretpostavke za određivanje ove prethodne mjere su:

1. parnični postupak vodi se pred trgovačkim sudom
2. postupak se vodi povodom prigovora protiv platnog naloga na temelju vjerodostojne isprave ili rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave
3. tužitelj mora prijedlog za određivanje prethodne mjere podnijeti do zaključenja glavne rasprave
4. mjera se određuje zabranom banci da tuženiku ili trećoj osobi, po nalogu tuženika, isplati s njegova računa novčani iznos za koji je određena prethodna mjera
5. sud će odrediti mjeru ako iz navoda u prigovoru i spisu priloženih isprava ne proizlazi veća vjerojatnost da tuženik uspije u sporu.

Odredbe ovoga zakonskog članka upućuju na teret dokazivanja koji je povodom prijedloga za određivanje prethodne mjere na tuženiku. Naime, tužitelj povodom svog prijedloga ne mora dokazivati postojanje veće vjerojatnosti svog uspjeha u sporu. Za tužitelja je dovoljno da se radi o parnici povodom prigovora protiv platnoga naloga na temelju vjerodostojne isprave ili rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave, da prijedlog podnese do zaključenja glavne rasprave i da je zatražio mjeru zabrane banci da tuženiku ili trećoj osobi, po nalogu tuženika, isplati s njegova računa novčani iznos za koji je određena prethodna mjera. Tuženik je stranka koja mora u prigovoru protiv platnoga naloga odnosno protiv rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave i podnošenjem isprava dokazati veću vjerojatnost da će uspjeti u sporu.

Svrha uvođenja ovakve prethodne mjere je odvrćanje tuženika od podnošenja prigovora usmjerenih samo na odugovlačenje postupka, a tužiteljeva je pozicija

⁶⁹ Čl. 338. st. 5. OZ

⁷⁰ Čl. 338. st. 6. OZ

⁷¹ Narodne novine 25/13

olakšana jer ne mora dokazivati veću vjerojatnost svoga uspjeha u parnici i u najvećem broju slučajeva tužitelj će prijedlog za određivanje prethodne mjere biti prihvaćen,⁷² a hoće li ona postići svoj krajnji cilj ovisit će o tome ima li tuženik na svom računu novčanih sredstava. Međutim, ako iz isprava priloženih u spisu predmeta proizlazi veća vjerojatnost tuženikova uspjeha u parnici sud će odbiti prijedlog za određivanje prethodne mjere.⁷³

Pravni učinak i ove prethodne mjere je stjecanje založnog prava na predmetu osiguranja njenom provedbom, kao i da se iznos novčanih sredstava tuženika kod banke, za koji je određena zabrana isplate, ne može prenijeti s njegova računa dok zabrana traje, osim radi namirenja osigurane tražbine. Vrijeme trajanja prethodne mjere također se određuje sukladno odredbama OZ-a, najduže do proteka petnaest dana nakon nastupanja uvjeta za ovrhu.⁷⁴

U praksi se postavilo pitanje mora li sud donijeti odluku o prijedlogu za određivanje prethodne mjere do zaključenja glavne rasprave i kakve su pravne posljedice ako to učini nakon zaključenja glavne rasprave. Odredbom čl. 501.a je propisano da će sud najkasnije do zaključenja glavne rasprave odlučiti o prethodnoj mjeri, međutim, ako je to propustio do toga stadija postupka može to učiniti i nakon zaključenja glavne rasprave, a da time nije počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka koja bi utjecala na zakonitost takve odluke. Štoviše, sud se ni ne može osloboditi obveze odlučivanja o tužiteljevom prijedlogu, a kada bi se zakonska odredba o donošenju odluke o prethodnoj mjeri najkasnije do zaključenja rasprave tumačila doslovno, tada bi uslijed neaktivnosti suda tužitelj bio onemogućen u ostvarivanju prava na osiguranje određivanjem takve prethodne mjere.⁷⁵

IV. PRIVREMENE MJERE

I. Uvod

Osnovna svrha sredstva osiguranja je sprječavanje štetnih posljedica koje za vjerovnika mogu nastati zbog nemogućnosti provedbe ovrhe njegove tražbine. Razdoblju od isticanja zahtjeva za pružanje pravne zaštite u parničnom ili nekom drugom postupku do ovršnosti odluke donesene u tom postupku uvijek prijete opasnost da ovrha neće biti moguća iz razloga što će dužnik ostati bez imovine na kojoj bi se ovrha mogla provesti. Zbog toga je vjerovnicima pružena mogućnost da svoje pravo mogu ostvarivati u posebnom postupku osiguranja, prema odredbama čl. 290. do 355. OZ-a, u kojem se na odgovarajući način primjenjuju odredbe OZ-a o ovrsi radi ostvarenja tražbine. Jedno od tih sredstava osiguranja je i osiguranje privremenim mjerama propisano odredbama čl. 340. do čl. 355. OZ-a.

⁷² VTS RH, Pž-3931/16; VTS RH, Pž-1183/19; VTS RH, Pž-1921/19; VTS RH, Pž-1773/19

⁷³ VTS RH, Pž-780/14

⁷⁴ Čl. 337. st. 2. OZ

⁷⁵ Tako i VTS RH, Pž-3931/16 od 15. srpnja 2016.

1. Pojam

Ovršni zakon ne sadržava definiciju pojma privremene mjere, no polazeći od više pravnih teorija kojima je definiran taj pojam te načina na koji je zakonodavac propisao pretpostavke za određivanje i svrhu tih mjera, proizlazi da privremene mjere imaju tri osnovne funkcije:

- a) spriječiti dužnika da svojim radnjama onemogući namirenje vjerovnika (konzervacijska funkcija)
- b) brzo i privremeno urediti odnos među strankama prema slobodnoj ocjeni suda (regulacijska funkcija)
- c) u određenim slučajevima, vremenski ograničeno, djelomično ili potpuno namirenje tražbine prije njezina utvrđenja ovršnom ispravom (anticipativna funkcija)

Pored toga, valja uzeti u obzir da je jedno od temeljnih načela hrvatskog postupka osiguranja da sredstva kojima se osigurava buduća tražbina vjerovnika trebaju biti dovoljno efikasna da onemoguće neuspjeh ovrhe, ali nikada toliko kvalitativno ni kvantitativno intenzivna da dovedu do potpunog ostvarivanja pretendiranog vjerovnikovog prava⁷⁶. Tim mjerama se ne bi smio iscrpiti sadržaj vjerovnikove tražbine tj. njegovo prijevremeno ostvarivanje.

Osiguranje je dopušteno svakom privremenom mjerom kojom se postiže svrha osiguranja, no ne i takvom privremenom mjerom čija bi provedba imala za posljedicu namirenje tražbine predlagatelja osiguranja za koju se traži osiguranje bez vremenski ograničenog trajanja i bez uvjetovanja pokretanja odgovarajućeg glavnog postupka.

Uzimajući u obzir navedeno može se zaključiti da su privremene mjere sredstva vremenski ograničenog osiguranja budućeg ostvarenja tražbine i u određenim slučajevima sredstva kojima se ostvaruje vremenski ograničeno, djelomično ili potpuno namirenje tražbine prije njezina utvrđivanja ovršnom ispravom i kojima se privremeno uređuje odnos među strankama do njihovog konačnog uređenja.

2. Temeljna obilježja

Temeljna obilježja privremenih mjera su:

- a) za njihovo određivanje mora postojati pravni interes

⁷⁶ Dika, Mihajlo: Građansko ovršno pravo, Opće građansko pravo, Narodne novine, 2007., str. 848

Privremena mjera nije dopuštena ako postoje uvjeti za određivanje prethodne mjere kojom se postiže ista svrha osiguranja (supsidijarnost)⁷⁷ niti ako su ispunjene pretpostavke za potpunu ovrhu, jer u ovršnom postupku i postupku osiguranja vrijedi načelo po kojem nije moguće tražiti primjenu slabijeg sredstva osiguranja ako postoje uvjeti za primjenu jačeg sredstva osiguranja.

b) vremenski ograničeno trajanje

One traju ograničeno odnosno dok predlagatelj osiguranja ne stekne mogućnost svoju tražbinu ostvarivati u ovršnom postupku ili dok se ne utvrdi da njegova tražbina pravno ne postoji⁷⁸ (arg. iz čl. 353. OZ)

c) nedopustivost osiguranja privremenim mjerama

Osiguranje bilo kojim sredstvom osiguranja nije dopušteno na stvarima i pravima izuzetim od ovrhe ili one koje po Zakonu ne mogu biti predmet ovrhe⁷⁹.

3. Podjela privremenih mjera prema vrsti tražbine

Ovršni zakon uređuje dvije osnovne kategorije privremenih mjera:

- a) privremene mjere radi osiguranja novčane tražbine (čl. 344. i 345 OZ-a)
- b) privremene mjere radi osiguranja nenovčanih tražbina (čl.346. i 347. OZ-a).

3.1. Pojmovi novčana i nenovčana tražbina

Ovršni zakon pojam tražbine definira kao pravo na neko davanje, činjenje, nečinjenje ili trpljenje⁸⁰.

Zakonom o obveznim odnosima⁸¹ definiran je pojam novčane obveze prema kojem su to one obveze koje za činidbu imaju određeni iznos novca,⁸² odnosno to su obveze čiji objekt činidbe je određeni broj ili količina određene (domaće ili strane) valute tj. novčane jedinice.

Tražbina je u biti skup subjektivnog prava i zahtjeva na ispunjenje. Stoga, novčana tražbina predstavlja subjektivno pravo na naplatu određene svote novca, a sve ostale tražbine su nenovčane.

Neovisno o tome što razlikovanje ove dvije vrste tražbina nije složeno, u postupcima osiguranja određivanjem privremene mjere, predlagatelji su učestalo

⁷⁷ Čl. 343. st .2. OZ-a

⁷⁸ arg. iz Čl. 353. OZ

⁷⁹ Čl. 293. OZ-a

⁸⁰ Čl. 2. toč.1. OZ-a

⁸¹ Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine broj: 35/05, 41/08, 125/11, 78/15; dalje: ZOO)

⁸² Čl. 21. st. 1. ZOO-a propisano je da kad obveza ima za činidbu iznos novca, dužnik je dužan isplatiti onaj broj novčanih jedinica na koji obveza glasi, osim kad zakon određuje što drugo.

svoju nenovčanu tražbinu na povrat i zabranu naplate zadužnice, označavali kao novčanu tražbinu smatrajući da upravo novčani iznos za koji je zadužnica izdana upućuje da se radi o novčanoj tražbini. Međutim, u tim slučajevima izdatnik zadužnice ne zahtijeva osiguranje svoje novčane tražbine, koje po prirodi stvari nema, već svoje nenovčane tražbine, zahtijeva da mu se preda zadužnica ili da se protivniku osiguranja zabrani naplata po zadužnici.

3.2. Nedospjele i uvjetne tražbine

Privremena mjera može se odrediti i radi osiguranja nedospjelih i uvjetnih tražbina.

Opravdanost ovog zakonskog uređenja proizlazi iz činjenice da je osnovna svrha instituta privremenih mjera stvoriti u sadašnjosti uvjete za buduće namirenje tražbine u eventualnom ovršnom postupku⁸³. Osim toga i u ovršnom postupku se u određenim slučajevima, prilikom namirenja, uzimaju u obzir i nedospjele i uvjetne⁸⁴ tražbine pa nema razloga da one ne budu predmet osiguranja.

4. Regulacijske mjere

4.1. Osiguranje prava u povodu deklaratornih i konstitutivnih parnica

U prijedlogu za određivanje privremene mjere predlagatelj osiguranja mora istaknuti zahtjev u kojem će, između ostalog, točno označiti tražbinu čije osiguranje traži⁸⁵, a izraz "tražbina" označava pravo na neko davanje, činjenje, nečinjenje ili trpljenje.

Iz navedenog proizlazi da se osiguranje privremenom mjerom može ishoditi samo ako vjerovnik zahtijeva kondemnatornu pravnu zaštitu jer se zahtjev za davanje, činjenje, nečinjenje ili trpljenje može, dakle, isticati samo u parnici kondemnatornom tužbom.

Međutim, nenadoknativa ili teško nadoknativa šteta i nasilje može prijetiti i u slučajevima kada predlagatelj osiguranja ne ističe kondemnatorni zahtjev, već zahtijeva deklaratornu ili konstitutivnu zaštitu.

S obzirom na to da se deklaratornom tužbom traži utvrđenje sadržaja nekog pravnog odnosa, a konstitutivnom preinačenje sadržaja nekog pravnog odnosa ili njegovo ukinuće, postavlja se pitanje mogućnosti osiguranja privremenim mjerama u povodu tih parnica jer i u povodu takvih zahtjeva može nastati potreba osiguranja pravnog reda.

⁸³ Dika, Mihajlo: Građansko ovršno pravo, Opće građansko pravo, Narodne novine, 2007., str. 852

⁸⁴ Čl.119. i 121. OZ-a

⁸⁵ Čl.341. st. 2. OZ-a

U povodu deklaratornih i konstitutivnih tužbi moguće je u nekim slučajevima odrediti privremene mjere koje u tim slučajevima imaju regulacijski karakter jer se njima privremeno uređuje sporni pravni odnos. Tako sud može privremenom mjerom zaustaviti primjenu odluke skupštine društva s ograničenom odgovornošću za koju se tužbom traži da se utvrdi ništavom, ako je vjerojatno da bi se njezinom provedbom društvu mogla počinuti nenadoknativa šteta⁸⁶. U ovom slučaju sud dakle određuje privremenu mjeru premda predlagatelj osiguranja traži samo deklaratornu pravnu zaštitu.

Privremene mjere mogu se odrediti i u povodu tužbe kojom Vlada Republike Hrvatske zahtijeva ukinuće društva dakle kojom se zahtijeva konstitutivna pravna zaštita.

Navedeni primjeri odnose se na privremene mjere donesene na temelju posebnih zakona koji kao *lex specialis* imaju prednost u primjeni u odnosu na odredbe OZ-a, ali će odredbu čl. 347. st. 2. OZ-a kojom je propisan institut regulacijskih mjera biti moguće primijeniti i u svim drugim slučajevima u kojima se radi o konstitutivnoj ili deklaratornoj pravnoj zaštiti, neovisno o tome je li privremena mjera propisana posebnim zakonom.

Mogućnost privremenog uređenja spornog odnosa među strankama postiže se tzv. regulacijskim privremenim mjerama.

4.2. Pretpostavke za određivanje regulacijskih mjera

Za određivanje regulacijskih mjera trebaju biti ispunjenje određene pretpostavke propisane odredbom čl. 347. st. 2. OZ-a.

Opća pretpostavka

- vjerojatnost postojanja konkretnog spornog odnosa između stranaka kao objekta osiguranja,

Alternativne pretpostavke

a) ako je to nužno radi sprječavanja nastanka nenadoknadive ili teško nadoknadive štete

b) ako je to nužno radi sprječavanja nasilja ili

c) ako je to potrebno radi osiguranja pravnoga reda,

Pri tome, valja uzeti u obzir da je odnos sporan kako u okolnostima kada je među strankama sporno njegovo postojanje ili pravna valjanost, tako i u okolnostima kada su sporna prava i obveze koje iz njega proizlaze. Kako se privremeno uređenje spornih odnosa u pravilu sastoji od privremenog određivanja nekih prava i obveza

⁸⁶ Čl. 363.b Zakona o trgovačkim društvima (Narodne novine broj 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13,110/15, 40/19; dalje: ZTD

koje iz njih proizlaze za sudionike tih spornih odnosa, to ono obuhvaća i privremeno određivanje sadržaja tih prava i obveza. Utoliko je određivanje regulacijskih mjera moguće i onda kada treba urediti odnose među strankama u povodu deklaratornih parnica⁸⁷.

4.3. Vrste regulacijskih mjera

Odredbama OZ-a nije taksativno određena vrsta regulacijskih mjera posljedično čemu proizlazi da je to bilo koja od mjera osiguranja kojom se postiže svrha osiguranja⁸⁸.

Regulacijska zaštita se može podudarati s određenim vrstama privremenih mjerama radi osiguranja novčanih i nenovčanih tražbina ali će se ona, u pravilu odnositi na nenovčane tražbine.

U svakom slučaju, uređivanje odnosa među strankama u povodu deklaratornih i konstitutivnih parnica moguće je samo regulacijskim mjerama jer se samo tim mjerama može privremeno urediti odnos među strankama.

Cilj regulacijskih mjera nije rješavanja spora među strankama već osiguranje konkretnog odnosa među strankama iz kojeg mogu proizaći tražbine koje se mogu prisilno ostvariti. Sadržaj i intenzitet zaštite koji se njima pruža treba biti takav da spriječi nastanak nenadoknadive štete, ali ta zaštita u pravilu treba biti ispod razine koja se može urediti u glavnom kognicijskom postupku i koja se pruža ovrhom iako će postojati slučajevi kada će one biti gotovo jednake. U svakom slučaju, učinak regulacijske mjere mora biti vremenski ograničen. I u ovom slučaju treba uzeti u obzir da se odredi mjera koja je između više predloženih mjera najmanje tegobna za protivnika osiguranja.⁸⁹

Izreka rješenja kojom sud privremeno uređuje sporni odnos među strankama u pravilu će sadržajno odgovarati izreci kojom se predlagatelju osiguranja pruža pravna zaštita u glavnom postupku (presudi u parničnom postupku), ali to nije meritorno suđenje niti predstavlja potpuno ostvarenje pretendiranog prava predlagatelja osiguranja. Ovo iz razloga što je određena privremena mjera vremenski ograničenog trajanja (sud samo privremeno, provizorno uređuje sporni odnos), tj. što je njezino trajanje uvjetovano pokretanjem i odgovarajućim ishodom glavnog postupka (parničnog ili nekog drugog).

5. Prijedlog za određivanje privremene mjere

⁸⁷ VS RH Rev -2787/13 od 12. veljače 2012.

⁸⁸ arg. čl. 347.st.1. OZ-a

⁸⁹ Čl. 350. st. 2. OZ-a

5.1. Vrijeme predlaganja osiguranja

Privremena mjera se može predložiti:

a) prije pokretanja sudskog postupka

b) tijekom sudskog postupka

c) nakon završetka tog postupka, sve dok ovrha ne bude provedena⁹⁰

Neovisno o tome što je zakonodavac propisao da se privremena mjera može predložiti nakon završetka postupka i u tom slučaju važe pravila o pravnom interesu za podnošenje privremene mjera koja nije dopuštena ako postoje uvjeti za prethodnu mjeru (npr. odluka parničnog suda koja nije postala pravomoćna) ili tijekom ovršnog postupka jer ako se svrha osiguranja može postići sredstvima ovrhe onda je ovrha „jače sredstvo osiguranja“ od privremene mjere.

5.2. Sadržaj prijedloga

U prijedlogu za određivanje privremene mjere predlagatelj osiguranja mora istaknuti:

(a) zahtjev u kojem će točno označiti tražbinu čije osiguranje traži,

(b) odrediti kakvu mjeru traži i vrijeme njezina trajanja te, kada je potrebno,

(c) sredstva osiguranja kojima će se privremena mjera prisilno ostvariti te

(d) predmet osiguranja, uz odgovarajuću primjenu pravila o sredstvima i predmetu ovrhe.

(e) činjenice na kojima se temelji zahtjev za određivanje privremene mjere te

(f) predložiti dokaze kojima se ti navodi potkrjepljuju, s tim da je te dokaze predlagatelj dužan po mogućnosti priložiti uz prijedlog.⁹¹

U praksi su uočeni učestali propusti predlagatelja u oznaci tražbine koju predlaže osigurati privremenom mjerom pogotovo ako se predlaže osiguranje nenovčane tražbine. Tražbina u prijedlogu za osiguranja mora biti individualno određena u zahtjevu i konkretna u odnosu na protivnika osiguranja. Takvu oznaku tražbine ne mogu nadomjestiti činjenični navodi tužbe niti sadržaj prijedloga za osiguranje i priloženih dokaza jer sud ne može samostalno izvoditi zaključke o kakvoj vrsti nenovčane tražbine se radi pored izričite odredbe čl. 341. st. 2. OZ-a

5.3. Nepotpuni prijedlog

Odredbom čl. 290. OZ-a propisano je da se na osiguranje tražbine na odgovarajući način primjenjuju odredbe o ovrsi radi ostvarenja novčane tražbine. To

⁹⁰ Čl. 341. st.1. OZ-a

⁹¹ Čl.341. st. 2. OZ-a

ima za posljedicu da u slučaju kada prijedlog za određivanje privremene mjere ne sadrži sve sastojke određene člankom 342. st. 2. OZ-a sud će predlagatelja pozvati da ga dopuni ili ispravi.⁹²

5.4. Predlaganje više privremenih mjera

U jednom prijedlogu moguće je kumulirati više zahtjeva za određivanje raznih privremenih mjera za osiguranje iste tražbine. Međutim, ako je u pojedinom slučaju moguće odrediti više privremenih mjera, sud će odrediti onu koja je najprikladnija da bi se ostvarila svrha osiguranja, a ako su sve jednako prikladne, sud će odrediti onu koja je najmanje tegobna za protivnika osiguranja.⁹³

6. Rješenje o određivanju privremene mjere

6.1. Sadržaj rješenja

Rješenje o određivanju privremene mjere treba sadržavati uglavnom iste podatke koje sadrži prijedlog.

U pogledu sadržaja rješenja upućuje se na odgovarajuću primjenu odredaba o rješenju o ovrsi (čl. 342. st. 4. OZ), dakle na odredbu čl. 41. OZ-a kojom je propisan sadržaj rješenja o ovrsi.

Sadržaj izreke rješenja je u pravilu složen jer ona sadrži:

- dispoziciju kondemnatornog (nalog ili zabranu) ili konstitutivnog karaktera (dopuštenje, uređenje odnosa među strankama, postavljanje privremenog upravitelja, itd.)

- dispoziciju kojom se neposredno određuju sredstva prisile radi ostvarenja te kondemnacije ili konstitucije⁹⁴

Međutim, za razliku od rješenja o ovrsi, rješenje o određivanju privremene mjere mora biti obrazloženo (čl. 342. st. 5.)

To zakonsko rješenje je razumljivo jer sud prilikom donošenja rješenja mora utvrditi, u pravilu na temelju slobodne ocjene dokaza, bitne pretpostavke na temelju kojih se one zasnivaju.

Rješenje o određivanju privremene mjere ima učinak rješenja o ovrsi.

⁹² Čl.21.st.1. supsidijarna primjena Zakona o parničnom postupku (Narodne novine“ 148/11 – pročišćeni tekst, 25/13 i 89/14; dalje: ZPP)

⁹³ čl. 350. st.2.OZ-a

⁹⁴ Dika, Mihajlo: Građansko ovršno pravo, Opće građansko pravo, Narodne novine, 2007., str. 856

6.2. Dopuna i izmjena rješenja o osiguranju

Ako je radi ostvarenja naloga ili zabrane koji su izrečeni u rješenju o određivanju privremene mjere potrebno naknadno odrediti sredstva prisile ili već određenim sredstvima dodati nova ili ih zamijeniti drugima, predlagatelj osiguranja može predložiti, u istom postupku, da se na temelju već izrečenih naloga ili zabrana odrede ta sredstva.

6.3. Vrijeme za koje se određuje privremena mjera

U rješenju kojim se određuje privremena mjera određuje se i njezino trajanje. Ako je mjera određena prije podnošenja tužbe ili pokretanja kojega drugog postupka, u rješenju se određuje i rok u kojemu predlagatelj osiguranja mora podnijeti tužbu ili prijedlog za pokretanje drugog postupka, radi opravdanja mjere.⁹⁵

Vrijeme trajanja privremene mjere može se odrediti kalendarski (do određenog datuma) ili opisno do nastupanja određenog uvjeta ili isteka roka.

Sud će produžiti trajanje privremene mjere na prijedlog predlagatelja osiguranja, ako se nisu promijenile okolnosti pod kojima je mjera određena. Taj prijedlog mora biti podnesen sudu prije isteka vremena za koje je mjera određena.⁹⁶

Međutim, privremena mjera može trajati najduže do proteka petnaest dana nakon nastupanja uvjeta za ovrhu.⁹⁷

7. Privremene mjere radi osiguranja novčane tražbine

7.1. Pretpostavke za određivanje privremene mjere

Privremena mjera radi osiguranja novčane tražbine može se odrediti ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim:

a) postojanje tražbine i

b) opasnost da će bez takve mjere protivnik osiguranja spriječiti ili znatno otežati naplatu tražbine time što će svoju imovinu otuđiti, prikriti ili na drugi način njome raspolagati⁹⁸

⁹⁵ Čl.351.st.1. OZ-a

⁹⁶ Čl.351.st.2.OZ.-a

⁹⁷ Čl.351.st.3. OZ-a

⁹⁸ Čl.344.st1. OZ-a

7.1.1. Tražbina

Prva pretpostavka za određivanje privremene mjere je tražbina čije postojanje predlagatelj osiguranja mora učiniti vjerojatnim.

Predlagatelj osiguranja može postojanje tražbine dokazivati svim dokaznim sredstvima, ali ipak mora voditi računa o tome da se predloženi dokazi mogu brzo i lako izvesti.

Neovisno o tome što sud u postupku osiguranja o zatraženoj privremenoj mjeri odlučuje na temelju vjerojatnosti, a ne na temelju pune izvjesnosti da tražbina predlagatelja osiguranja prema protivniku osiguranja postoji, ne znači kako je dovoljna i sama tvrdnja predlagatelja osiguranja da njegova tražbina postoji.

S obzirom na to da se privremene mjere mogu odrediti i prije pokretanja glavnog postupka, tijekom toga postupka i nakon njega vjerojatnost tražbine je moguće utvrđivati na razne načine. Ako se vjerojatnost tražbine utvrđuje prije pokretanja glavnog postupka postoji mogućnost da će buduća odluka o glavnoj stvari u pogledu te tražbine biti drugačija.

7.1.2. Opasnost

Druga pretpostavka za određivanje privremene mjere je da predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim postojanje opasnosti da će bez takve mjere protivnik osiguranja spriječiti ili znatno otežati naplatu tražbine time što će svoju imovinu otuđiti, prikriti ili na drugi način njome raspolagati.

Radi se o subjektivnoj opasnosti, onoj koja proizlazi iz određenog ponašanja protivnika osiguranja. Ugrožavajuće ponašanje protivnika osiguranja su faktične radnje (npr: prikrivanje, odnošenje i prenošenje stvari, uništenje, oštećenje i prerada dijelova imovine, njihovo neodržavanje) i pravne raspoložbe (npr: otuđenje ili opterećenje dijelova imovine, nemarno vođenje poslova, propuštanje prisilnog ostvarenja tražbina) kojima bi protivnik osiguranja mogao spriječiti ili znatno otežati naplatu tražbine.

Postojanje objektivne opasnosti koja nije izazvana nedopuštenim ponašanjem protivnika osiguranja nije dovoljno za određivanje privremene mjere.

To znači da predlagatelj osiguranja mora učiniti vjerojatnim:

- a) da protivnik osiguranja poduzima ili da bi mogao poduzeti neku ugrožavajuću radnju
- i

b) uzročnu vezu između toga ponašanja i posljedice koja bi se sastojala u sprječavanju ili znatnom otežanju naplate predlagateljeve tražbine.

Stoga, opasnost da će dužnik onemogućiti ili znatno otežati naplatu potraživanja mora biti subjektivne prirode, što znači da vjerovnik mora ukazati na konkretne radnje odnosno propuštanja dužnika koja stvarno ugrožavaju buduću naplatu vjerovnikova potraživanja.

Iz sudske prakse proizlazi da predlagatelj osiguranja mora učiniti vjerojatnim i postojanje opasnosti da bi se bez toga osiguranja onemogućilo ili znatno otežalo ostvarenje njegove tražbine. O postojanju takve opasnosti ocjenu donosi sud na temelju dokaza i okolnosti koje predlagatelj osiguranja mora navesti još u prijedlogu za osiguranje. Ta opasnost mora biti subjektivne prirode, što znači da predlagatelj osiguranja mora ukazati na konkretne dužnikove radnje ili propuštanja, koje su svjesno poduzete radi ugrožavanja namirenja predlagateljeve tražbine. Te konkretne dužnikove radnje ili propusti moraju stvarno ugrožavati buduće ostvarenje predlagateljeve tražbine, a sud treba utvrditi postojanje takvih dužnikovih radnji (propusta) kao i subjektivni odnos dužnika prema njima. Dakle, nedovoljna je vjerojatnost da se vjerovnik neće uspjeti naplatiti niti je dovoljno samo ukazati na nastup nekih objektivnih događaja. Predlagatelj osiguranja je dužan učiniti vjerojatnim da protivnik osiguranja poduzima ili da bi mogao poduzeti neku ugrožavajuću radnju, te uzročnu vezu između tog ponašanja i posljedice koja bi se sastojala u sprječavanju ili znatnom otežanju naplate tražbine čije se osiguranje predlaže.

Konkretna radnja protivnika osiguranja, osnovom koje je upisana zabilježba prvenstvenog reda radi namjeravanog otuđenja nekretnine, u kontekstu njegove cjelokupne imovine – ne predstavlja konkretno ugrožavajuće ponašanje usmjereno na sprječavanje ili ugrožavanje naplate tražbine predlagatelja osiguranja. Pritom su obveze protivnika osiguranja manje od vrijednosti imovine, a zabilježbe na određenim nekretninama naknadno su brisane.⁹⁹

Tako se ne može smatrati da je opasnost učinjena vjerojatnom već samom objektivno postojećom činjenicom da je dužnik prezadužen i njegov račun u blokadi odnosno da protivnik ima poteškoće u poslovanju. Nedostatak sredstava na računu dužnika ne pokazuje namjeru dužnika da bi nekom svojom radnjom namjerno spriječio naplatu vjerovnikovog potraživanja. Isto tako ni činjenica da dužnik obavlja statusne promjene, sama za sebe, ne znači opasnost za naplatu potraživanja jer ono ne utječe na dužnikovu imovinu.

Radnja raskida ugovora i preuzimanje objekta leasinga, nije radnja protivnika koja predlagatelja onemogućuje u naplati njegove tražbine jer se ne može izvesti zaključak o uzročnoj vezi između tog ponašanja i posljedice koja bi se sastojala u sprječavanju ili znatnom otežanju naplate tražbine.¹⁰⁰

⁹⁹ VTS RH 2129/17 od 28. travnja 2017.

¹⁰⁰ VTS RH PŽ-568/18 od 27. veljače 2019

Predlagateljima je prilično otežano učiniti vjerojatnim subjektivnu opasnost, jer sve ono što protivnik osiguranja čini najčešće se može podvesti pod radnje koje on redovito poduzima u okviru svoje djelatnosti.

7.1.3. Neznatna šteta

Predlagatelj osiguranja ne mora dokazivati opasnost, ako učini vjerojatnim da bi predloženom mjerom protivnik osiguranja pretrpio samo neznatnu štetu (čl. 344., st. 2. OZ).

Teret dokaza za primjenu citirane zakonske odredbe je na predlagatelju, pa sud nije u mogućnosti primijeniti tu zakonsku odredbu dok predlagatelj ne učini vjerojatnim ono što se citiranim zakonskom odredbom traži, tj. nastupanje samo neznatne štete.¹⁰¹

Pojam neznatne štete ocjenjuje se prema okolnostima konkretnog slučaja.

Tako iz sudske prakse proizlazi da činjenica što je osnovna protivnikova djelatnost građenje i prodaja nekretnina na tržištu pa kako se konkretno radi o nekretninama koje su namijenjene prodaji, tada se doista ne može govoriti da zabilježbom zabrane otuđenja i raspolaganja tim nekretninama protivnik osiguranja ne bi trpio nikakvu posebnu štetu odnosno da bi pretrpio samo neznatnu štetu, jer se upravo zbog učinka takve privremene mjere realno može očekivati da će se u velikoj mjeri odraziti na prihode protivnika koje ostvaruje prodajom nekretnina.¹⁰²

Ali isto tako, predlagatelj osiguranja bi mogao učiniti vjerojatnim da protivnik osiguranja određivanjem privremene mjere zabrane otuđenja ili drugog raspolaganja motornim vozilom ne bi pretrpio štetu, jer on time nije spriječen u iskorištavanju vozila.

7.1.4. Presumirana opasnost

Kad se tražbina ima ostvarivati u inozemstvu, predlagatelj osiguranja nije dužan dokazivati opasnost, jer se ona po zakonu presumira (cl. 344., st. 3. OZ).

Međutim, ako se tražbina ima ostvariti u nekoj od država članica Europske unije primjena te odredbe je protivna zabrani diskriminacije iz čl. 18. st 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije¹⁰³, koji se primjenjuje u Republici Hrvatskoj na temelju Ugovora o pristupanju Europskoj uniji¹⁰⁴.

Sudovi u Republici Hrvatskoj dužni su nakon 1. srpnja 2013. izravno primijeniti odredbu članka 18. stavka 1. UFEU, bez obzira na sadržaj nacionalnog zakona, jer

¹⁰¹ VTS RH 3117/07 od 12. rujna 2007.

¹⁰² VTS RH PŽ-6740/11 od 15. svibnja 2012.

¹⁰³ Ugovor o funkcioniranju Europske unije (Službeni list Europske unije L 115/49, 9. svibnja 2008., dalje: UFEU)

¹⁰⁴ Ugovora o pristupanju Europskoj uniji (Narodne novine, Međunarodni ugovori broj 2/12, 5/13 i 9/13)

se radi o hijerarhijski nadređenom izvoru prava, i bez obzira na to kada je postupak pokrenut.

Odredba čl. 18. st 1. UFEU propisuje zabranu svake nacionalne diskriminacije na temelju državljanstva. Ovlaštenici zabrane diskriminacije nisu samo fizičke, već i pravne osobe koje imaju pripadnost neke države članice.¹⁰⁵ Prema stajalištu Suda Europske unije, zabrana diskriminacije po osnovi državljanstva iz članka 18. stavka 1. UFEU predstavlja izraz općeg načela jednakosti koje je jedno od općih načela prava Europske unije .

Iz sudske prakse proizlazi da bi se ta opasnost mogla presumirati, predlagatelj bi morao učiniti vjerojatnim da protivnik osiguranja imovinu na kojoj bi se imala provesti ovrha ima u inozemstvu te da protivnik osiguranja u vrijeme kad će se protiv njega moći tražiti ovrha u zemlji neće imati imovinu iz koje bi se tražbina mogla namiriti. Dakle, činjenica da je predlagatelj osiguranja inozemna pravna osoba sa sjedištem u inozemstvu sama za sebe nema nikakav utjecaj na presumpciju opasnosti ostvarivanja tražbine u inozemstvu jer je jedino bitno treba li se tražbina koju treba osigurati ostvariti u inozemstvu. Inozemstvo se ne shvaća u smislu da je Republika Hrvatska za predlagatelja koji je inozemna pravna osoba (ili fizička osoba s prebivalištem u inozemstvu) i koji bi tražbinu trebao ostvariti u Republici Hrvatskoj inozemstvo jer u primjeni hrvatskog postupovno pravnog propisa, inozemstvo može biti samo izvan Republike Hrvatske.

Osim toga, čak i da je protivnik osiguranja osoba sa sjedištem odnosno prebivalištem u inozemstvu i da bi se stoga tražbina predlagatelja osiguranja imala ostvariti u inozemstvu, u situaciji kada je protivnik osiguranja osoba koja ima sjedište odnosno prebivalište u državi članici Europske unije, treba imati u vidu da je riječ o jedinstvenom pravnom poretku pa činjenica što protivnik osiguranja ima registrirano sjedište odnosno prebivalište u državi koja je također članica Europske unije nije relevantna za to da se tražbina ima ostvariti u inozemstvu. Naime, u takvoj situaciji primjenom navedene odredbe protivnik osiguranja koji ima sjedište odnosno prebivalište u inozemstvu dovodi se u nepovoljniji pravni položaj u odnosu na osobe koje imaju sjedište odnosno prebivalište u Republici Hrvatskoj, a što bi bilo protivno zabrani diskriminacije na temelju državljanstva iz čl. 18. st. 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.¹⁰⁶

7.2. Vrste privremenih mjera

Radi osiguranja novčane tražbine može se odrediti svaka mjera kojom se postiže svrha takva osiguranja.

Lista privremenih mjera nije dakle taksativno određena, već su određene samo neke od mogućih mjera:¹⁰⁷

¹⁰⁵ Sud Europske unije, C-328/08, Neukirchinger, C-628/11, International Jet Management

¹⁰⁶ VTS RH Pž-736/19 od 4. veljače 2019, Pž-6962I 2019 od 27. prosinca 2018.

¹⁰⁷ Čl. 345. st.1 OZ-a

1. zabrana protivniku osiguranja da otuđi ili optereti pokretnine, oduzimanje tih stvari i njihovo povjeravanje na čuvanje predlagatelju osiguranja ili trećoj osobi,
2. oduzimanje i polaganje gotovog novca, vrijednosnih papira i sl. u sud, odnosno kod javnoga bilježnika,
3. zabrana protivniku osiguranja otuđenja ili opterećenja svoje nekretnine ili stvarnih prava koja su na nekretnini uknjižena u njegovu korist, uz zabilježbu te zabrane u zemljišnu knjigu,
4. zabrana dužniku protivnika osiguranja da dobrovoljno ispuni svoju obvezu protivniku osiguranja te zabrana protivniku osiguranja da primi ispunjenje te obveze, odnosno da raspolaže svojim tražbinama,
5. nalog pravnoj osobi koja obavlja poslove platnoga prometa da protivniku osiguranja ili trećoj osobi, na temelju naloga protivnika osiguranja, uskrati s dužnikova računa isplatu novčanoga iznosa za koji je određena privremena mjera

Sud u svakom konkretnom slučaju ocjenjuje postiže li se predloženom privremenom mjerom svrha osiguranja, osigurava li se njome novčana tražbina čije se osiguranje traži.

7.3. Provedba i učinci privremenih mjera

Privremene mjere koje se sastoje u zabrani (čl. 345., st. 1., t. 1., 3. i 4. OZ-a) provode se dostavom osobi kojoj su izrečene, odnosno zemljišnoknjižnom odjelu suda (čl. 345., st. 3. OZ).

Za privremenu mjeru oduzimanja i polaganja gotovog novca, vrijednosnih papira i sl. u sud, odnosno kod javnog bilježnika (čl. 345., st. 1., t. 2. OZ) nije ništa posebno propisano, ali je iz sadržaja te privremene mjere očito kako se ona provodi; oduzimanjem i polaganjem, dakle tako što će sudski ovršitelj oduzeti gotov novac, vrijednosne papire i sl. od protivnika osiguranja i položiti ih u sud ili kod javnog bilježnika.

Isto tako iz sadržaja privremene mjere propisane u čl. 345., st. 1., t. 5. OZ slijedi da se provodi dostavom naloga pravnoj osobi koja obavlja poslove platnog prometa.

Ostale privremene mjere koje sud odredi, a koje nisu navedene u čl. 345., st. 1. OZ, provode se analognom primjenom odredaba o radnjama kojima se ostvaruje ovrha radi naplate novčane tražbine (arg. iz čl. 290. OZ).

Privremenom mjerom ne stječe se založno pravo (čl. 345., st. 2. OZ), ali nekima od njih postižu se određeni pravni učinci. Sve ovisi o tome koja je privremena mjera određena.

Pravni posao kojim protivnik osiguranja otuđi ili optereti pokretnine protivno privremenoj mjeri kojom mu je to zabranjeno ne proizvodi pravne učinke, osim ako ima mjesta primjeni pravila o zaštiti poštenoga stjecatelja. Takav pravni posao je dakle ništav, ali će ipak ostati na snazi ako je stjecatelj bio savjestan odnosno ako nije znao ni morao znati za zabranu, a protivnik osiguranja koji je povrijedio zabranu snosit će odgovarajuće posljedice.¹⁰⁸

Učinak zabrane protivniku osiguranja da otuđi ili optereti svoje nekretnine, koja zabrana je zabilježena u zemljišnu knjigu, sastoji se u tome što predlagatelj osiguranja može tražiti ovrhu svoje ovršne tražbine na toj nekretnini izravno protiv osobe koja je na temelju dobrovoljne raspoložbe protivnika osiguranja stekla i uknjižila vlasništvo ili neko drugo stvarno pravo u zemljišnu knjigu, ako dokaže da je to stekla nakon zabilježbe zabrane.

Ako dužnik protivnika osiguranja postupi protivno zabrani i svoju obvezu dobrovoljno ispuni protivniku osiguranja te ako osoba koja obavlja poslove platnog prometa postupi suprotno nalogu i izvrši isplatu s dužnikovog računa novčanog iznosa za koji je određena privremena mjera, predlagatelj osiguranja može od dužnika protivnika osiguranja odnosno od pravne osobe koja obavlja poslove platnog prometa zahtijevati naknadu štete koju su mu nanijeli postupanjem protivno zabrani (čl. 297., st. 6. OZ). Ovu naknadu štete predlagatelj osiguranja ostvaruje u parnici u kojoj se primjenjuju opća pravila o odgovornosti za štetu.

U slučaju potrebe sud može odrediti mjere propisane čl. 16. OZ, a to znači zaprijetiti novčanom kaznom pravnim osobama, a odgovornim osobama u pravnoj osobi i drugim fizičkim osobama novčanom kaznom ili zatvorskom kaznom, a može ih i kazniti tim kaznama, ako poduzimaju radnje kojima se ometa provedba radnji osiguranja.

8. Privremene mjere radi osiguranja nenovčane tražbine

8.1. Pretpostavke za određivanje privremene mjere

Privremena mjera radi osiguranja nenovčane tražbine može se odrediti ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim:

(1) postojanje svoje tražbine

i

(2) a) opasnost da bi bez takve mjere protivnik osiguranja spriječio ili znatno otežao ostvarenje tražbine, osobito time što bi promijenio postojeće stanje stvari,

ili

¹⁰⁸ čl. 322.st.2 ZOO-a

b) da je mjera potrebna kako bi se spriječilo nasilje ili nastanak nenadoknadive štete koja prijeti.¹⁰⁹

8.1.1. Tražbina

Postojanje nenovčane tražbine predlagatelj osiguranja mora u svakom slučaju učiniti vjerojatnim, a uz to još alternativno opasnost ili potrebu sprječavanja nasilja, odnosno nastanak nenadoknadive štete koja prijeti.

8.1.2. Opasnost

Opasnost je subjektivna kao i kod osiguranja novčanih tražbina, jer je odlučno od koga potječe opasnost budući da se traži da bi bez takve mjere upravo protivnik osiguranja spriječio ili znatno otežao ostvarenje tražbine.

Predlagatelj osiguranja ne mora dokazivati postojanje opasnosti ako učini vjerojatnim da je mjera potrebna kako bi se spriječilo nasilje ili nastanak nenadoknadive štete koja prijeti, pri čemu nije odlučno od koga prijeti nasilje ili nastanak nenadoknadive štete (regulacijske mjere).

8.1.3. Presumirana opasnost

I ovdje se, kao i kod privremenih mjera radi osiguranja novčane tražbine postojanje opasnosti presumira ako bi se tražbina imala ostvarivati u inozemstvu,

Odredba se ne može primijeniti ako se radi protivniku osiguranja koji ima prebivalište ili sjedište u državi članici EU jer bi takvo postupanje bilo protivno zabrani diskriminacije na temelju državljanstva iz čl. 18. st. 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

8.1.4. Neznatna šteta

Predlagatelj osiguranja ne mora dokazivati opasnost učini li vjerojatnim da bi predloženom mjerom protivnik osiguranja pretrpio samo neznatnu štetu.

8.2. Vrste privremenih mjera

Ni ova kategorija privremenih mjera nije određena taksativno, pa sud može odrediti svaku mjeru kojom se postiže svrha osiguranja.

¹⁰⁹ Čl. 346.st .1 OZ-a

Ovršni zakon primjerice navodi ove privremene mjere:

1. zabrana otuđenja i opterećenja pokretnina na koje je upravljena tražbina, njihovo oduzimanje i povjeravanje na čuvanje predlagatelju osiguranja ili trećoj osobi,

2. zabrana otuđenja i opterećenja dionica, udjela i poslovnih udjela na koje je upravljena tražbina, uz zabilježbu zabrane u knjigu dionica, udjela ili poslovnih udjela, a po potrebi i u sudskom registru; zabrana korištenja ili raspolaganja pravima po osnovi takvih dionica, udjela ili poslovnih udjela; povjeravanje dionica, udjela ili poslovnih udjela na upravu trećoj osobi; postavljanje privremene uprave duštvu,

3. zabrana otuđenja i opterećenja drugih prava na koja je upravljena tražbina, uz povjeravanje uprave tim pravima trećoj osobi,

4. zabrana otuđenja i opterećenja nekretnine na koju je upravljena tražbina, uz zabilježbu zabrane u zemljišnu knjigu, oduzimanje nekretnine i njezino povjeravanje na čuvanje i upravu predlagatelju osiguranja ili trećoj osobi,

5. zabrana dužniku protivnika osiguranja da protivniku osiguranja preda stvari, prenese koje pravo ili obavi koju drugu nenovčanu činidbu na koju je upravljena tražbina,

6. zabrana protivniku osiguranja da poduzima radnje koje mogu nanijeti štetu predlagatelju osiguranja te zabrana da se provedu promjene na stvarima na koje je upravljena tražbina,

7. nalog protivniku osiguranja da obavi određene radnje potrebne da bi se sačuvale pokretnine ili nekretnina ili da bi se održalo postojeće stanje stvari,

8. ovlast predlagatelju osiguranja da zadrži stvari protivnika osiguranja koje se kod njega nalaze i na koje se tražbina odnosi, sve dok se parnica pravomoćno ne završi,

9. ovlast predlagatelju osiguranja da sam ili preko treće osobe obavi određene radnje ili nabavi određene stvari, osobito radi uspostave prijašnjeg stanja,

10. privremeno vraćanje zaposlenika na rad; plaćanje naknade za vrijeme radnoga spora, ako je to nužno za njegovo uzdržavanje i uzdržavanje osoba koje je po zakonu dužan uzdržavati.

Odvojeno od navedene liste privremenih mjera (čl. 347. st. 1. OZ), propisana je i mogućnost da sud odredi privremenu mjeru kojom će privremeno urediti pravni odnos među strankama (čl. 347. st. 2. OZ), dakle, regulacijsku mjeru, o čemu je ranije opširnije obrazloženo¹¹⁰

¹¹⁰ vidi poglavlje 4.

8.3. Provedba i učinci privremenih mjera

O provedbi i učincima privremenih mjera radi osiguranja novčane tražbine vrijedi u osnovi ono što je rečeno o provedbi i učincima privremenih mjera radi osiguranja novčane tražbine.

Zabrane koje su određene smatraju se provedenima dostavom osobi koje se tiču odnosno zemljišnoknjižnom odjelu suda ili drugom upisniku.

Učinak zabilježbe zabrane otuđenja ili opterećenja nekretnina sastoji se i u tome što se na temelju dobrovoljne raspoložbe protivnika osiguranja može steći neko pravo na nekretnini samo ako predlagatelj osiguranja bude pravomoćno odbijen sa svojim zahtjevom u postupku koji je pokrenuo radi ostvarenja tražbine za čije je osiguranje tražbina upisana.

Ali, na temelju ovršne isprave koju je ishodio protiv protivnika osiguranja, predlagatelj osiguranja može tražiti ovrhu izravno protiv osobe koja je na temelju dobrovoljne raspoložbe protivnika osiguranja stekla određeno pravo na nekretnini nakon upisa zabrane (čl. 347., st. 4. OZ).

Osim toga, učinak zabrana sastoji se i u tome što osobe kojima je zabrana izrečena odgovaraju predlagatelju osiguranja za štetu koju su mu nanijele time što su postupile protivno zabrani, a te se odgovornosti mogu osloboditi tako da polože u sud predmete na koje se zabrana odnosi ako su za to podesni, ili tako da ih predaju čuvaru ili upravitelju kojega na njihov prijedlog odredi sud (čl. 347., st. 5. OZ).

Iako je prilikom određivanja privremene mjere radi osiguranja novčane tražbine propisano da sud u slučaju potrebe može kao sredstvo provedbe radnji osiguranja odrediti mjere propisane čl. 16. OZ-a odnosno zaprijetiti i izreći novčanu i zatvorsku kaznu, za osiguranje provedbe privremenih mjera određenih radi osiguranja novčane tražbine to nije propisano, ali te mjere sud ipak može odrediti primjenom odredbe čl. 290. OZ-a primjenjujući u postupku osiguranja tražbine odredbe o ovrsi radi ostvarivanja tražbine.

9. Jamčevina

9.1. Jamčevina umjesto privremene mjere

Predlagatelj osiguranja može u prijedlogu za određivanje privremene mjere ili naknadno izjaviti da se umjesto privremene mjere, zadovoljava davanjem određenog osiguranja od strane protivnika osiguranja¹¹¹. U tom slučaju radi se o osiguranju umjesto privremene mjere. Riječ je o ponudi predlagatelja osiguranja protivniku osiguranja pa osiguranje ne mora predstavljati ekvivalent vrijednosti tražbine.

¹¹¹ Čl. 348 st.1. OZ-a

Davanje osiguranja umjesto privremene mjere može se odrediti i na prijedlog protivnika osiguranja, ali o tome odlučuje sud koji tada mora voditi računa o tome da osiguranje bude primjereno vrijednosti tražbine. Ako protivnik osiguranja da osiguranje, sud će obustaviti postupak i ukinuti već provedene radnje.

9.2. Jamčevina kao uvjet za određivanje privremene mjere

Dokazivanje opasnosti nije pretpostavka za određivanje privremene mjere ni u slučaju kada predlagatelj osiguranja da osiguranje za štetu koja bi protivniku osiguranja mogla nastati određivanjem i provođenjem privremene mjere (čl. 349., st. 1. OZ). Međutim, sud može prema okolnostima slučaja i na prijedlog protivnika osiguranja tako postupiti te naložiti predlagatelju osiguranja da da osiguranje i kad je učinio vjerojatnim postojanje tražbine i opasnosti (čl. 349., st. 2. OZ) i time uvjetovati određivanje privremene mjere, odnosno uvjetovati njezino održavanje na snazi.

Ako predlagatelj osiguranja ne da osiguranje u određenom roku, sud će obustaviti postupak i ukinuti provedene radnje. Okolnost da je protivnik osiguranja zatražio davanje osiguranja ne odgađa provedbu postupka osiguranja dok sud ne odluči o njegovu prijedlogu.¹¹²

Osiguranje se određuje do isteka roka do kojega protivnik osiguranja može u postupku osiguranja zatražiti naknadu štete.

10. Pravni lijekovi

Odredbe Ovršnog zakona o žalbi i prigovoru protiv rješenja o ovrsi na odgovarajući način se primjenjuju i u postupku osiguranja privremenom mjerom (čl. 352. OZ). Opća pravila o pravnim lijekovima (čl. 11. i 12. OZ) također treba primijeniti pozivom na odredbu čl. 290. OZ-a.

11. Ukidanje privremene mjere

Sud će obustaviti postupak i ukinuti provedene radnje na prijedlog protivnika osiguranja:

- a) ako predlagatelj osiguranja nije u određenom roku podnio tužbu, odnosno nije pokrenuo drugi postupak radi opravdanja privremene mjere,
- b) ako je vrijeme za koje je određena privremena mjera proteklo,

¹¹² čl.348.st.2.OZ-a

c) ako su se okolnosti zbog kojih je mjera određena kasnije promijenile tako da više nije potrebna (čl. 305. OZ).

Sud će obustaviti postupak i ukinuti provedene radnje i ako protivnik osiguranja da osiguranje umjesto privremene mjere (čl. 348. st. 3. OZ), kao i u svim onim slučajevima u kojima se po općim pravilima ovršni postupak obustavlja i provedene radnje ukidaju (čl. 72. OZ).

12. Naknada štete protivniku osiguranja

Protivnik osiguranja ima prema predlagatelju osiguranja pravo na naknadu štete koja mu je nanesena privremenom mjerom za koju je utvrđeno da je bila neosnovana ili koju predlagatelj osiguranja nije opravdao (čl. 354. st. 1. OZ).

Privremena mjera je bila neosnovana ako je ukinuta povodom pravnog lijeka, a neopravdana je ako predlagatelj osiguranja u određenom roku ne podnese tužbu odnosno ne pokrene drugi postupak radi ishođenja ovršne isprave za ostvarenje tražbine koja je bila osigurana.

Protivnik osiguranja može protiv predlagatelja osiguranja zahtijevati naknadu štete: a) u postupku osiguranja i to do isteka roka od trideset dana od njegova dovršetka, b) u parnici nakon proteka toga roka od trideset dana.

U postupku osiguranja postojanje i visinu štete utvrđuje sud rješenjem. Žalba protiv rješenja djeluje suspenzivno. Prepušteno je na volju protivniku osiguranja hoće li naknadu štete ostvarivati u postupku osiguranja ili će nakon isteka roka od trideset dana podnijeti tužbu.

13. Mjesna nadležnost

Odredbe OZ o mjesnoj nadležnosti za određivanje i provođenje privremenih mjera (čl. 340. OZ) upućuju na sud koji je mjesno nadležan.

Prije pokretanja parničnog ili kojega drugoga sudskog postupka o tražbini koja se osigurava, za odlučivanje o prijedlogu za osiguranje privremenom mjerom mjesno je nadležan sud koji bi bio nadležan za odlučivanje o prijedlogu za ovrhu, a za provedbu privremene mjere mjesno je nadležan sud koji bi bio mjesno nadležan za provedbu ovrhe.

Nakon pokretanja tih postupaka, za odlučivanje o prijedlogu za osiguranje privremenom mjerom nadležan je sud pred kojim je postupak pokrenut, ali se i u tom

slučaju prijedlog može podnijeti sudu koji bi bio nadležan za ovrhu ako to okolnosti pojedinoga slučaja opravdavaju (čl. 340. st. 2. OZ).

V. PRIVREMENE MJERE PREMA ZAKONU O TRGOVAČKIM DRUŠTVIMA

1. Privremena mjera u povodu tužbe za pobijanje odluke glavne skupštine odnosno skupštine

Određivanje privremenih mjera je osim Ovršnim zakonom regulirano i nekim posebnim zakonima. Tako je Zakonom o trgovačkim društvima¹¹³ propisana mogućnost privremenom mjerom zaustaviti primjenu odluke za koju se tužbom traži da se utvrdi ništetnom, ako je vjerojatno da bi se njezinim provođenjem društvu mogla pričiniti nepopravljiva šteta.¹¹⁴

Sud može odrediti ovu privremenu mjeru ako je podnesena tužba za utvrđenje ništetnosti odluke glavne skupštine¹¹⁵ i ako je vjerojatno da bi se njezinim provođenjem društvu mogla nanijeti nepopravljiva šteta, dakle, šteta koja se ne bi mogla reparirati.

S obzirom na to da je riječ o deklaratornoj tužbi kojom se pravna zaštita iscrpljuje donošenjem presude, kojom se u slučaju pozitivnog ishoda za tužitelja prihvaća tužbeni zahtjev na utvrđenje ništetnosti odluke glavne skupštine, to nema tražbine koja bi se ostvarivala u ovršnom postupku, pa ako bi se odluka glavne skupštine provela, presuda donesena nakon određenog vremena trajanja postupka više ne bi imala smisla, a o tom je pitanju moguće i na sljedećim glavnim skupštinama drugačije odlučeno. Zato je svrha ove privremene mjere zaustavljanje primjene odluke.

Ovom odredbom štiti se društvo od štete koja bi mu mogla biti počinjena provođenjem njegove vlastite odluke, a time posredno i interesi dioničara u mjeri u kojoj ih ostvaruju putem interesa društva. Pri ocjeni opravdanosti određivanja privremene mjere treba postupati vrlo restriktivno pa bi mjeru trebalo odrediti samo onda ako bi društvu bez određivanja privremene mjere nastala veća šteta od štete počinjene time što se mjera ne bi odredila.¹¹⁶

Međutim, ako bi provođenjem odluke glavne skupštine mogla biti počinjena šteta dioničaru društva, a ne i društvu, nije ispunjena zakonom propisana pretpostavka za određivanje privremene mjere.¹¹⁷

¹¹³ Narodne novine broj 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19; dalje: ZTD

¹¹⁴ Čl. 363.b ZTD

¹¹⁵ Čl. 355. – 363. ZTD

¹¹⁶ VTS RH, PŽ-5129/05 od 30. rujna 2005.; VTS RH, PŽ-1804/07 od 26. travnja 2007.

¹¹⁷ VTS RH, PŽ-6643/07 od 16. studenoga 2007.

S obzirom na dalekosežne posljedice određivanja privremene mjere zaustavljanja primjene odluke glavne skupštine, koja može imati značajan utjecaj na gospodarski položaj društva, takve mjere trebalo bi određivati iznimno, pažljivo ocjenjujući kakav bi bio učinak mjere za društvo, postupati u interesu društva i poštovati kriterij odnosa moguće štete ako se mjera odredi u odnosu na to ako se mjera ne odredi.

Aktivno legitimirane su osobe koje su ovlaštene podnijeti tužbu za pobijanje odluka glavne skupštine,¹¹⁸ (dioničar, uprava, upravni odbor, svaki član uprave, izvršni direktori, član nadzornog odnosno izvršnog odbora, pod uvjetima propisanim zakonom), dakle, samo neki od članova društva koji pobijanjem odluke ostvaruje svoje upravljačko pravo, pa kod odlučivanja o određivanju privremene mjere ne treba zanemariti niti činjenicu da je odluku glavne skupštine donijela većina dioničara, da su dioničari obvezni lojalno postupati u društvu te bi trebalo spriječiti eventualno zlonamjerno postavljanje zahtjeva za određivanje privremenih mjera.

Predlagatelj osiguranja mora dokazati postojanje vjerojatnosti da bi provođenje odluke glavne skupštine koju pobija društvu prouzročilo nepopravljivu štetu. Pri tome predlagatelj već u prijedlogu mora navesti konkretne činjenice, radnje zbog kojih smatra da bi društvu provedbom odluke glavne skupštine mogla biti prouzročena nepopravljiva šteta, nije dovoljno samo pozvati se na zakonske odredbe.¹¹⁹

Primjerice, to bi moglo bilo navođenje podataka:

- koji upućuju na to da bi pripajanje nekog društva drugom društvu (ili spajanje) dovelo do pogoršanja njegova gospodarskog stanja zbog dugova ili nedostatne imovine društva koje se pripaja što bi moglo dovesti do insolventnosti, prezaduženosti i sl.
- koji upućuju na to da bi isplata dividende za društvo bila štetna, jer za to nisu ispunjene zakonske pretpostavke, što bi dovelo društvo u financijske poteškoće koje ne bi moglo otkloniti,
- koji upućuju na to da bi smanjenje temeljnog kapitala i isplata dioničarima dovelo društvo u financijske poteškoće, jer bi npr. zbog toga društvo uzelo kredit koji ne bi moglo vraćati.

Privremene mjere koje se mogu odrediti mogle bi biti:

- mjera kojom se do okončanja parnice o pobijanju odluke glavne skupštine društvu zabranjuje upis odluke u sudski registar (ako se konkretna odluka upisuje u registar), odnosno neki upis na temelju te odluke. (Npr. odluka o povećanju temeljnog kapitala i na tome temeljeno pravo na stjecanje novih dionica koje daju prava u društvu upisuju se u sudski registar koji upis ima konstitutivan učinak pa će se taj učinak spriječiti donošenjem privremene mjere, u protivnom će upis djelovati sve do eventualne pravomoćnosti presude o utvrđenju ništetnosti odluke),
- mjera kojom se do okončanja parnice o pobijanju odluke glavne skupštine zabranjuje isplata dividende koju je trebalo isplatiti na temelju pobijane odluke,
- mjera kojom se do okončanja parnice o pobijanju zabranjuje upravi provođenje poslovodne odluke glavne skupštine koju je donijela na zahtjev uprave,

¹¹⁸ Čl. 362. ZTD

¹¹⁹ Tako VTS RH, PŽ-4733/10 od 25. kolovoza 2010.

- mjera kojom se do okončanja parnice o pobijanju odluke o raspodjeli dobiti zabranjuje unos u rezerve društva dobiti (osim u zakonske rezerve),
- mjera kojom se upravi društva zabranjuje ostvariti ugovor kojim od osnivača ili dioničara stječe stvar ili pravo za vrijeme nastanka osnivanja društva, i sl.¹²⁰

Suđeno je da se određivanjem privremene mjere zaustavljanjem odluke glavne skupštine o promjeni članova nadzornog odbora, društvu može pričiniti veća šteta od štete koja bi nastala provođenjem te odluke, jer sudski postupci mogu biti dugotrajni a dioničko društvo mora imati nadzorni odbor pa se zaustavljanjem odluke o izboru članova nadzornog odbora društvo dovodi u situaciju da posluje bez nadzornog odbora.¹²¹

Ne bi bila osnovana privremena mjera zabrane sazivanja glavne skupštine dioničkog društva ni zabrane donošenja odluke o podjeli društva.¹²² Odluke glavne skupštine društva mogu se pobijati, s tim u vezi tražiti i dobiti određivanje privremene mjere, ako su ispunjene zakonske pretpostavke, ali se društvu ne može zabraniti donošenje odluka.

Nema osnove ni za donošenje privremene mjere kojom bi se zabranilo donošenje određenih odluka na skupštini društva, pa ni onda ako bi neki član društva, koji drži najveći postotak udjela u temeljnom kapitalu društva i praktički sam može donositi valjane odluke. Takvu mjeru ne bi bilo moguće odrediti ni kada se može pretpostaviti da član društva predlaže donošenje odluka radi ostvarenja svojih interesa odvojenih od interesa društva. Za nelojalno postupanje člana društva postoje druga sredstva zaštite, a to je pokretanje spora radi pobijanja ništetnosti odluka skupštine društva u kojemu se privremenom mjerom može zaustaviti primjena tih odluka, kao i eventualna zabrana poduzimanja radnji na koje se pobijana odluka odnosi.¹²³

Od vrsta privremenih mjera koje OZ propisuje da se osobito mogu odrediti radi osiguranja nenovčane tražbine navedena je i privremena mjera postavljanja privremene uprave društvu (čl. 347. st. 1. t. 2.). Ta je mjera moguća samo u društvima osoba (javnom trgovačkom društvu, komanditnom društvu, ortaštvu) u kojima je Zakonom propisano da poslove vode njihovi članovi pa je predviđena i mogućnost da se nekima od njih to pravo može sudskim putem i oduzeti.¹²⁴ U takvim sporovima sud je ovlašten odrediti privremenu mjeru postavljanja privremene uprave kako bi se još za vrijeme parnice spriječilo da društvu počine štetu oni njegovi članovi kojima se sudskim putem oduzima ili ograničava vođenje poslova društva. Naime, spomenuta društva nemaju organe,¹²⁵ za razliku od društava kapitala i gospodarskog interesnog udruženja, s određenim nadležnostima i načinom imenovanja i opoziva članova organa koji vode poslove društva.

¹²⁰ Barbić, Jakša, Pravo društava, Knjiga druga, Društva kapitala, Svezak I., Dioničko društvo, Šesto, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Organizator, 2013., str. 1446.

¹²¹ VTS RH, PŽ-1804/07 od 26. travnja 2007.

¹²² VTS RH, PŽ-4789/99 od 25. siječnja 2000.

¹²³ VTS RH, PŽ-2930/11 od 31. svibnja 2011.

¹²⁴ Čl. 82., 93., 132. ZTD

¹²⁵ Barbić, Jakša, op. cit. (bilj. 75), str. 1445.

Zato se u tim društvima ne može sudskim putem, osim iznimnih slučajeva propisanih Zakonom, mijenjati članove organa. U tim slučajevima kada nedostaje neki od članova organa koji vode poslove društva sud ih, pod Zakonom točno određenim pretpostavkama, imenuje kako bi organ mogao djelovati ili kada je zbog hitnosti potrebno imenovati privremenog upravitelja u društvu s ograničenom odgovornošću odnosno postaviti privremenog zastupnika tom društvu. Međutim, sud ne bi bio ovlašten postojeće članove zamijeniti drugima pa ni određivanjem privremene mjere, jer bi time zadirao u Zakonom postavljene odnose u društvu, za što mu nisu dane ovlasti. Osim toga, kad je riječ o pobijanju odluke glavne skupštine dioničkog društva, to nije ni u kakvoj vezi s imenovanjem i opozivom imenovanja članova uprave, jer je ono u nadležnosti nadzornog odbora. Kada bi se dopustilo da sud određivanjem privremene mjere postavljanjem privremene uprave tako utječe na vođenje poslova društva, to bi bilo protivno temeljima na kojima počivaju društva kapitala i odnosu organa društva koji je strogo propisan Zakonom.¹²⁶

Pretpostavke za određivanje privremene mjere i vrste mjera propisane su odredbom ZTD-a, koji je u tome *lex specialis*,¹²⁷ pa se u tom dijelu ne primjenjuju odredbe OZ-a, dok bi se u ostalim određenjima za donošenje privremene mjere na odgovarajući način primjenjivale procesne odredbe OZ-a. Posebno bi bila korisna primjena odredbe čl. 349. OZ-a o davanju jamčevine kao uvjeta za određivanje privremene mjere u sprječavanju mogućih traženja obijesnih zahtjeva za određenje privremene mjere.

Glede privremenih mjera povodom ništetnosti i poboynosti odluke skupštine društva s ograničenom odgovornošću primjenjuje se odredba čl. 363.b ZTD-a,¹²⁸ pa se pretpostavke za određivanje privremene mjere primjenjuju na odgovarajući način kao i za dionička društva.

2. Privremena mjera u parnici povodom opoziva člana uprave društva s ograničenom odgovornošću

Opoziv članova uprave društva s ograničenom odgovornošću donose članovi društva odnosno skupština običnom većinom, odnosno nadzorni odbor ako je tako određeno društvenim ugovorom.¹²⁹

Poseban režim vrijedi za opoziv člana uprave koji je i član društva. Takav član uprave, ako uz to još ima i većinu glasova u skupštini, može doći u situaciju da odlučuje o vlastitom opozivu pa ne bi ni bilo mogućnosti za njegov opoziv, jer malo je vjerojatno da će podržati vlastiti opoziv imenovanja.

Pri tome su moguće dvije situacije, kad uopće nije moguće sazvati skupštinu na kojoj bi se odlučivalo o opozivu člana uprave koji je i član društva, zbog njegova

¹²⁶ Ibid., str. 1445., 1446.

¹²⁷ Tako i VTS RH, PŽ-4733/10 od 25. kolovoza 2010.

¹²⁸ Čl. 449. ZTD

¹²⁹ Čl. 424. st. 1. ZTD

protivljenja, i kada takav član nasuprot glasovima ostalih članova koji su glasovali za opoziv sprječava svoj opoziv jer ima dovoljan broj glasova u skupštini društva.

U situaciji kad nije moguće donijeti nikakvu odluku o opozivu imenovanja člana uprave, predviđena je mogućnost da se člana uprave koji je i član društva može opozvati odlukom suda, s tim da se za takav opoziv traži postojanje važnog razloga.¹³⁰ Sud odlučuje u izvanparničnom postupku (čl. 40. st. 2. ZTD-a), koji je po naravi hitan, a žalba protiv odluke suda ne zadržava njezino izvršenje (čl. 40. st. 3. i 4. ZTD-a).

U drugoj situaciji, kada članovi društva glasuju protiv opoziva člana uprave koji je i član društva, iako za to postoji važan razlog, može se tužbom zatražiti od suda donošenje odluke kojom će naložiti članovima društva koji nisu glasovali za opoziv imenovanja člana uprave da se s opozivom suglase.¹³¹ Tužitelji bi bili članovi društva koji su glasovali za opoziv, a tuženici članovi društva koji nisu glasovali za opoziv. Tuženik ne može biti član uprave o čijem se opozivu donosi odluka, a sud ga mora obavijestiti o parnici (može se i umiješati u parnicu na strani tuženika).

U takvoj parnici tužitelj može zahtijevati određivanje privremene mjere kojom će se zabraniti članu uprave povodom čijeg se opoziva vodi spor vođenje poslova i zastupanje društva, ako se učini vjerojatnim da bi njegovim daljnjim djelovanjem društvu bila pričinjena nenadoknadviva šteta. Predlagatelj mora pružiti dokaze kojima će učiniti vjerojatnim da bi protivnik svojim daljnjim djelovanjem počinio nenadoknadvivu štetu društvu, a sud postojanje te vjerojatnosti mora ispitati.¹³²

S obzirom na to da je Zakonom propisano da se članu uprave može zabraniti u cijelosti vođenje poslova i zastupanje društva ne bi bilo zapreke da mu se privremenom mjerom zabrani obavljati neke svoje dužnosti, ili samo ostvarivanje nekih ovlasti, zabraniti uvid u poslovne knjige i dokumentaciju društva, zabraniti pristup poslovnim prostorijama društva i sl.

Kada je riječ o opozivu člana uprave iz čl. 424. ZTD-a privremene mjere su dopuštene samo uz tužbu iz čl. 424. st. 3. ZTD-a kada se zahtijeva da sud donese presudu kojom će naložiti tuženicama, članovima društva koji nisu glasovali za opoziv da se s opozivom suglase, koja će presuda zamijeniti suglasnost tuženih s opozivom. Iz stilizacije zakonske odredbe proizlazi da se privremenom mjerom zabrane članu uprave povodom čijeg se opoziva vodi spor vođenja poslova i zastupanje društva može intervenirati samo uz tužbu protiv člana društva.¹³³

Dakle, takva privremena mjera ne može se odrediti u pokrenutom izvanparničnom postupku radi opoziva člana uprave koji je i član društva na temelju odredbe čl. 424.

¹³⁰ Čl. 424. st. 2. ZTD

¹³¹ Čl. 424. st. 3. ZTD

¹³² VTS RH, PŽ-4113/06 od 29. kolovoza 2006., u kojoj je navedeno: „predlagatelj se poziva na činjenicu da su protivnici osiguranja ... otuđili nekretninu u vlasništvu tog društva drugom društvu čime ukazuje na postojanje realne opasnosti da bi protivnici osiguranja svojim daljnjim djelovanjem načinili nenadoknadvivu štetu društvu – predlagatelji osiguranja nisu pružili dokaze da bi protivnici osiguranja svojim daljnjim djelovanjem načinili štetu društvu“

¹³³ VTS RH, PŽ-1511/19 od 4. travnja 2019.

st. 2. u vezi s čl. 40. st. 2. ZTD-a, takav prijedlog za određivanje privremene mjere je nedopušten i treba ga odbaciti.

3. Privremene mjere u povodu ukidanja društva

U postupku pokrenutom tužbom Vlade Republike Hrvatske¹³⁴ radi donošenja presude o ukidanju društva, a razlog za ukidanje je ugrožavanje općeg dobra protuzakonitim postupanjem nekog organa ili člana tog organa trgovačkog društva, ako nadležni organ društva ne opozove osobe koje su ugrozile opće dobro,¹³⁵ sud može na prijedlog tužitelja odrediti privremene mjere protiv trgovačkog društva.¹³⁶

Privremene mjere sud može odrediti do pravomoćnosti presude u ukidanju trgovačkog društva. Propisane su vrste privremenih mjera koje sud može odrediti:

- obustaviti primjenu odluke organa društva kojom se ugrožava opće dobro,
- zabraniti donošenje određenih odluka i poduzimanje određenih pravnih radnji određenom organu ili nekome ili svim članovima organa društva kojima se može ugroziti opće dobro,
- odrediti da poduzete pravne radnje ne stvaraju nove pravne učinke.

VI. PRIVREMENE MJERE PREMA POMORSKOM ZAKONIKU

Pomorskim zakonikom¹³⁷ uređena je ovrha i osiguranje na brodu i teretu na brodu, koji se nalazi u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske, kao i na brodu koji je upisan u hrvatski upisnik brodova.¹³⁸

Ako odredbama ovoga Zakonika o ovrsi i osiguranju na brodu i teretu nije drugačije određeno, na tu će se ovrhu i osiguranje na odgovarajući način primjenjivati odredbe Ovršnog zakona i opća prava osiguranja, izuzev odredaba koje se odnose na osiguranje prijenosom vlasništva ili drugog prava.¹³⁹

Ovrhu i osiguranje na brodu i teretu na brodu određuju i provode trgovački sudovi nadležni za pomorske sporove.¹⁴⁰

1. Vrijeme predlaganja

¹³⁴ U ovom postupku je Vladi Republike Hrvatske priznato svojstvo stranke u postupku sukladno odredbi čl. 77. st. 2. ZPP

¹³⁵ Čl. 621. st. 1. ZTD

¹³⁶ Čl. 622. ZTD

¹³⁷ Narodne novine broj 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13, 26/15, 17/19: dalje: PZ

¹³⁸ Čl. 841. st. 1. i 2. PZ

¹³⁹ Čl. 841. st. 5. PZ

¹⁴⁰ Čl. 841. st. 6. PZ

Privremena mjera može se predložiti prije pokretanja i tijekom parničnog, ovršnog ili upravnog postupka te nakon završetka tih postupaka.¹⁴¹

2. Vrste mjera

Može se odrediti svaka mjera kojom se postiže svrha osiguranja novčane tražbine predlagatelja osiguranja, a osobito zabrana otuđenja ili drugog raspolaganja brodom, čuvanje broda i zaustavljanje broda, uz uvjete utvrđene Ovršnim zakonom, ako odredbama ovoga Zakonika nije drugačije predviđeno.¹⁴²

Privremene mjere radi osiguranja nenovčane tražbine predlagatelja osiguranja sud može odrediti uz uvjete utvrđene Ovršnim zakonom, ako odredbama ovoga Zakonika nije drugačije predviđeno.¹⁴³

2.1. Privremena mjera zaustavljanja broda

U pogledu pretpostavki za određivanje privremene mjere zaustavljanja i čuvanja broda PZ supsidijarno upućuje na primjenu odredaba općeg ovršnog prava (čl. 841. st. 5.). U skladu s tim moraju se ispuniti opće pretpostavke i posebne pretpostavke. Koje su opće, a koje posebne ovisi o tome radi li se o novčanim ili nenovčanim tražbinama.

Da bi sud odredio privremene mjere radi osiguranja novčanih tražbina, trebaju biti ispunjene dvije opće pretpostavke. Predlagatelj osiguranja treba učiniti vjerojatnim postojanje tražbine i opasnost da će bez takve mjere protivnik osiguranja spriječiti ili znatno otežati naplatu tražbine time što će otuđiti svoju imovinu ili na drugi način njome raspolagati (čl. 344. st. 1. OZ).

U određenim slučajevima opasnost se ne mora dokazivati (čl. 344. st. 2. OZ), odnosno presumira se (čl. 344. st. 3. OZ), a u nekim se slučajevima njihovo ispunjenje može zamijeniti, odnosno dopuniti davanjem jamčevine (čl. 349. st. 1. i 2. OZ).

Za određivanje privremenih mjera radi osiguranja nenovčanih tražbina, opća je pretpostavka vjerojatnost postojanja tražbine (čl. 346. st. 1. OZ). Međutim, nužno je da pored opće pretpostavke budu alternativno ispunjene i druge pretpostavke: ili vjerojatnost opasnosti da bi bez takve mjere protivnik osiguranja spriječio, ili znatno otežao ostvarenje tražbine, osobito time što bi promijenio postojeće stanje stvari (OZ, čl. 346. st. 1. t. 1. OZ), ili vjerojatnost da je privremena mjera potrebna da bi se spriječilo nasilje ili nastanak nenadoknadive štete koja prijete (čl. 346. st. 1., t. 2.).

Predlagatelj osiguranja koji ima nenovčanu tražbinu predaje broda u posjed, čiji je suvlasnik zajedno s protivnikom osiguranja, nije dokazao postojanje vjerojatnosti opasnosti time što mu je upravnim rješenjem naložena solidarna isplata posebnog

¹⁴¹ Čl. 951. st. 1. PZ

¹⁴² Čl. 951. st. 1. PZ

¹⁴³ Čl. 951. st. 2. PZ

poreza na naftne derivate zbog nezakonitog korištenja broda od strane protivnika osiguranja korištenjem za brodski pogon ulja za loženje, te da bi zbog toga bila potrebna privremena mjera zaustavljanja broda. Također činjenica što on kao jedan od suvlasnika broda sam koristi brod, sama za sebe ne mora značiti da će upravo iz tog razloga on otežati ostvarenje nenovčane tražbine drugih suvlasnika na predaju te stvari.¹⁴⁴

Kao i kod osiguranja novčanih tražbina opasnost se ne mora dokazivati ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim da bi protivnik osiguranja pretrpio samo neznatnu štetu, odnosno presumira se ako se tražbina ima ostvariti u inozemstvu (čl. 344. st. 2. i 3. u vezi s čl. 346. st. 2. OZ).

Privremena mjera zaustavljanja broda provodi se na temelju zabrane odlaska broda iz luke.¹⁴⁵

Kad sud odredi privremenu mjeru na brodu, ovisno o naravi mjere koju je odredio, sud će:

1. odrediti zaustavljanje broda (članak 951.) i u tu svrhu će pozvati teritorijalno nadležnu lučku kapetaniju da brodu oduzme upisni list, odnosno brodsku svjedodžbu, popis posade i isprave o sposobnosti broda za plovidbu, a stranom brodu – isprave koje odgovaraju tim hrvatskim ispravama,
2. odrediti čuvanje broda prema potrebi,
3. obaviti popis broda i njegovih pripadaka čija se vrijednost posebno utvrđuje prema odredbi članka 867. st. 3. PZ,
4. sastaviti popis posade i putnika koji ostaju na brodu i popisati vrstu i količinu tereta koji se nalaze na brodu.

Osim odredaba PZ-a, OZ-a i ZPP-a koje se primjenjuju u postupku osiguranja određivanjem privremene mjere privremenog zaustavljanja broda, u takvom postupku s međunarodnim obilježjem primjenjuje se i Međunarodna konvencija za izjednačenje nekih pravila o privremenom zaustavljanju pomorskih brodova iz 1952.¹⁴⁶ Prema čl. 2. Konvencije brod koji vije zastavu države ugovarateljice može biti zaustavljen samo radi pomorske tražbine navedene u čl. 1. t. 1. Konvencije. Brod koji vije zastavu države koja nije potpisnica Konvencije moći će biti zaustavljen na području ugovarateljice radi pomorskih tražbina iz čl. 1. Konvencije ili druge tražbine za koju nacionalni sud te države ugovarateljice dopušta zaustavljanje (čl. 8. st. 2.). Čl. 6. st. 2. Konvencije određeno je da se pravila postupka o zaustavljanju broda, o dobivanju odobrenja iz čl. 4. Konvencije i sva ostala pitanja postupka koja se mogu pojaviti uslijed zaustavljanja broda uređuju zakonom države ugovornice u kojoj je zaustavljanje izvršeno ili zatraženo, što znači da se primjenjuju procesna pravila PZ-a i OZ-a.¹⁴⁷

¹⁴⁴ VTS RH, Pž-5433/10 od 18. listopada 2010.

¹⁴⁵ Čl. 952. PZ

¹⁴⁶ Konvencija je stupila na snagu 24. veljače 1956. Ratificirana od strane bivše Jugoslavije (Službeni list SFRJ-MU, br. 12/67.) koja je iskoristila pravo unošenja rezerve u pogledu neprimjenjivanja Konvencije glede sporova o vlasništvu broda (čl. 10.a). Preuzeta je s rezervom od strane Republike Hrvatske 8. listopada 1991. (NN-MU, br. 1/92.); dalje: Konvencija iz 1952.

¹⁴⁷ VTS RH, Pž-2826/08 od 21. travnja 2008.; VTS RH, Pž-6694/06 od 14. veljače 2007.; VTS RH, Pž-2792/10 od 24. svibnja 2010.

2.1.1. Pomorske tražbine

Privremena mjera privremenog zaustavljanja broda ograničena je samo za određene tražbine tzv. pomorske tražbine. Može se odrediti samo za tražbine koje proizlaze iz:

1. štete prouzročene sudarom broda čije se zaustavljanje traži ili štete prouzročene tim brodom na koji drugi način,
2. smrti ili tjelesne ozljede prouzročene brodom čije se zaustavljanje traži ili koje su nastale u vezi s iskorištavanjem toga broda,
3. spašavanja,
4. ugovora o iskorištavanju broda čije se zaustavljanje traži,
5. zajedničke havarije,
6. tegljenja,
7. peljarenja,
8. opskrbe broda čije se zaustavljanje traži robom, materijalima, zalihama, gorivom, opremom, uključujući kontejnere, ili usluga, učinjenih radi njegova održavanja, čuvanja, iskorištavanja ili stavljanja na vez,
9. gradnje, preinake, popravka, opreme, obnove ili dokovanja broda čije se zaustavljanje traži,
10. prava posade po osnovi rada,
11. izdataka koje učini zapovjednik, krcatelj, naručitelj ili agent za račun broda, odnosno vlasnika broda ili brodarka, a u vezi s brodom,
12. posredničkih provizija ili agencijskih nagrada koje se duguju u vezi s brodom,
13. naknada i pristojbi za korištenje luka, kanala, dokova i drugih plovih putova.¹⁴⁸

Da bi sud odredio privremeno zaustavljanje broda mora ocijeniti vjerojatnost postojanja tražbine i svojstvo tražbine čije se osiguranje traži, jer ako tražbina nema svojstvo pomorske tražbine nije ispunjena nužna pretpostavka za privremeno zaustavljanje broda.

Sud je ocijenio da je tražbina proizašla iz opskrbe broda gorivom radi njegova iskorištavanja (brodski pogon) novčana tražbina povezana s iskorištavanjem broda radi koje se može odrediti privremena mjera zaustavljanja broda.¹⁴⁹ Privremena mjera može se odrediti i za tražbinu na ime opskrbe broda čije se zaustavljanje traži radi njegova iskorištavanja (čl. 953. st. 1. t. 8. PZ-a). Opskrbom broda gorivom nastaju izdaci za račun ili u vezi s brodom, odnosno riječ je o troškovima povezanim s iskorištavanjem broda.¹⁵⁰

Radi osiguranja tražbine s osnove naknade štete nastale smrću radnika koji je sudjelovao u poslovima ukrcaja i iskrcanja tereta s broda, može se odrediti privremena mjera zaustavljanjem tog broda, iz razloga što je, iako nije riječ o članu posade

¹⁴⁸ Čl. 953. st. 1. PZ

¹⁴⁹ VTS RH, PŽ-1116/07 od 5. travnja 2007.

¹⁵⁰ VTS RH, PŽ-6469/09 od 7. prosinca 2009.

broda, gubitak ljudskog života nastupio tijekom obavljanja poslova na iskorištavanju broda.¹⁵¹

Za tražbinu koja nema narav pomorske tražbine ne može se odrediti osiguranje privremenom mjerom privremenog zaustavljanja broda. Ako je predlagatelj osiguranja u odnosu kupoprodaje s jednim protivnikom osiguranja, a s drugim protivnikom osiguranja u odnosu iz ugovora o prijevozu robe tim brodom, (predlagatelj kao naručitelj prijevoza i drugi protivnik osiguranja kao prijevoznik-brodar), samo je za tražbinu koja proizlazi iz ugovora o prijevozu robe, koja ima karakter pomorske tražbine, moguće odrediti mjeru zaustavljanja broda, ako su ispunjene i ostale zakonske pretpostavka. To neovisno o tome što se prvi protivnik osiguranja obvezao solidarno platiti dug drugog protivnika predlagatelju po osnovi pomorske tražbine, ako nije jasno odvojen iznos novčane tražbine koja predstavlja pomorsku tražbinu od ostalog iznosa novčane tražbine predlagatelja prema jednom i drugom protivniku osiguranja, kada tražbina koju predlagatelj ima prema prvom protivniku nije pomorska tražbina, a predložio je mjeru zaustavljanja broda za cjelokupnu tražbinu koju ima prema protivnicima osiguranja. Prvi protivnik može opsegom odgovarati u postupku osiguranja privremenim zaustavljanjem broda u njegovom vlasništvu samo do iznosa pomorske tražbine.¹⁵²

2.1.2. Brod

Radi ostvarenja neke od navedenih tražbina može biti zaustavljen bilo koji brod koji je u vrijeme podnošenja prijedloga u vlasništvu osobnog dužnika, znači u vlasništvu osobe koja odgovara za tražbinu radi koje se traži zaustavljanje broda, a u vrijeme nastanka tražbine bila je u svojstvu vlasnika, broдача, zakupnika broda, naručitelja po ugovoru o pomorskom plovidbenom poslu ili naručitelja gradnje broda u vezi s kojim je nastala tražbina.¹⁵³

Znači da brod čije se zaustavljanje traži prijedlogom za određivanje privremene mjere mora biti u vrijeme podnošenja prijedloga u vlasništvu protivnika osiguranja. No, druga je pretpostavka da je protivnik osiguranja i osobni dužnik predlagatelja osiguranja, koji je uz to u vrijeme nastanka tražbine čije se osiguranje traži bio u svojstvu vlasnika, broдача, zakupnika broda, naručitelja po ugovoru o pomorskom plovidbenom poslu ili naručitelja gradnje broda u vezi s kojim je nastala tražbina.¹⁵⁴ Ako predlagatelj osiguranja nije uspio dokazati na razini vjerojatnosti da je protivnik osiguranja za tražbinu čije osiguranje traži njegov osobni dužnik nije ispunjena jedna od pretpostavaka za određivanje mjere zaustavljanjem broda.¹⁵⁵

Privremeno zaustavljanje broda može se odrediti i radi ostvarenja pomorskog privilegija ili hipoteke na brodu ili hipoteci slična sredstva osiguranja.¹⁵⁶ Radi njihova ostvarenja, kao i radi ostvarenja zahtjeva koji se tiče vlasništva na brodu, može se

¹⁵¹ VTS RH, Pž-6694/06 od 14. veljače 2007.

¹⁵² VTS RH, Pž-7156/17 od 24. studenoga 2017.; VTS RH, Pž-7600/17 od 5. siječnja 2018.

¹⁵³ Čl. 954. st. 1. i 2. PZ

¹⁵⁴ VTSRH, Pž-4981/06 od 22. rujna 2006.

¹⁵⁵ VTS RH, Pž-4913/17 od 1. kolovoza 2017.

¹⁵⁶ Čl. 953. st. 2. PZ

zaustaviti samo brod na koji se dotični privilegij, hipoteka, odnosno zahtjev odnosi. Dotični brod može biti zaustavljen sve dok je opterećen tim pomorskim privilegijem odnosno hipotekom, te hipoteci sličnim sredstvom osiguranja stranog prava i bez obzira na to je li u vrijeme podnošenja prijedloga brod u vlasništvu osobnog dužnika.¹⁵⁷

Za razliku od prethodnih situacija, ako se zaustavljanje broda traži radi ostvarenja pomorskog privilegija,¹⁵⁸ hipoteke na brodu ili hipoteci sličnog sredstva osiguranja stranog prava, brod može biti zaustavljen bez obzira na to je li u vrijeme podnošenja prijedloga brod u vlasništvu osobnog dužnika. Dovoljno je da je u to vrijeme opterećen navedenim pravima.

Predlagatelj osiguranja ne može uspješno predlagati osiguranje novčane tražbine koju ima prema protivniku osiguranja po osnovi ugovora o leasingu, zaustavljanjem i čuvanjem jahte čije je on vlasnik, jer se tom privremenom mjerom ne bi postigla svrha osiguranja.¹⁵⁹

Svrha osiguranja privremenom mjerom zaustavljanja broda ne bi se postigla ni kad predlagatelj osiguranja kao brodogopravljač još uvijek drži brod protivnika osiguranja za tražbinu koja mu nije isplaćena na temelju ugovora o popravku broda, pa kako predlagatelj ima pravo zadržanja po zakonu (čl. 437. PZ), ostvarivanjem prava zadržanja broda predlagatelj osiguranja je ostvario osiguranje svoje tražbine.¹⁶⁰

2.1.3. Trajanje privremene mjere zaustavljanja broda

Na prijedlog i na rješenje o određivanju privremene mjere primjenjuju se odgovarajuće odredbe OZ-a. PZ u čl. 958. st. 1. sadrži odredbu da će sud u rješenju kojim određuje privremenu mjeru odrediti vrijeme njezina trajanja, s tim da slijedom OZ-a privremena mjera može trajati najduže do proteka 15 dana nakon nastupanja uvjeta za ovrhu (čl. 337. st. 2. u vezi s čl. 355. OZ).

Ako se privremena mjera odredi prije pokretanja parničnoga, ovršnog ili upravnog postupka predlagatelj osiguranja je dužan dokazati, u roku od 15 dana, da je pokrenuo parnični, ovršni, odnosno upravni postupak,¹⁶¹ stoga u rješenju kojim se određuje privremena mjera mora biti određen taj rok, koji je zakonski prekluzivni rok.

Konvencija iz 1952. (čl. 7. st. 2.) određuje da sud zaustavljanja mora odrediti i rok u kojem će se podnijeti tužba nadležnom sudu, ako sud zaustavljanja nema nadležnost *in meritum*, koji će taj rok morati odrediti odmah. S obzirom na to da vremensko razdoblje nije određeno, to se može smatrati procesnim pitanjem na koje

¹⁵⁷ Čl. 954. st. 3. i 4. PZ

¹⁵⁸ Pomorski privilegij je zakonsko založno pravo na brodu, koje ima prednost u naplati pred svim drugim pravima pa i onima osiguranim pomorskom hipotekom. Uređen je odredbama čl. 241. do 251. PZ-a

¹⁵⁹ VTS RH, Pž-100/08 od 23. siječnja 2008.

¹⁶⁰ VTS RH, Pž-766/16 od 19. veljače 2016.

¹⁶¹ Čl. 958. st. 2. PZ

primjenjuju pravila PZ-a. Vremenski rok od 15 dana koji je određen PZ-om (čl. 958. st. 1. i 2.) mogao bi biti dosta kratak ako je, primjerice, ugovorena inozemna arbitraža u New Yorku. U takvom slučaju moglo bi se postaviti i pitanje načina utvrđenja trenutka pokretanja arbitražnog postupka (je li to imenovanje arbitara, imenovanje arbitra od strane predlagatelja i pozivanje protivnika da imenuje svog arbitra i sl.)

Ako predlagatelj ne opravda privremenu mjeru dokazom pokretanja odgovarajućeg postupka, sud će na prijedlog protivnika osiguranja ukinuti privremenu mjeru.

2.1.4. Jamstvo povodom privremene mjere zaustavljanja broda

Pitanje jamstva uređeno je čl. 955. PZ-a ako se privremena mjera određuje radi osiguranja novčane tražbine. Sud će osloboditi brod zaustavljanja ili čuvanja ako bude dano jamstvo koje prihvati predlagatelj osiguranja, ili ako ne prihvati ponuđeno jamstvo, onda jamstvo koje odredi sud kao dovoljno kvalitetno za pokriće ukupnih tražbina za koja se traži zaustavljanje, uključujući i tražbine po osnovi troškova postupka i kamata.

Jamstvo se može dati u obliku gotovinskog pologa, bankarske garancije, jamstva osiguratelja brodareve odgovornosti ili drugog osiguratelja, ili druge imovinske vrijednosti.

Supsidijarno se na pitanje jamstva primjenjuju odredbe OZ-a o jamčevini umjesto privremene mjere (čl. 348.) i o jamčevini kao uvjetu za određivanje privremene mjere (čl. 349.).¹⁶² Pitanje jamstva uređeno je i Konvencijom iz 1952.

Kad jedan od sudova na području Republike Hrvatske oslobodi brod od zaustavljanja, nijedan drugi sud na području Republike Hrvatske ne može odrediti zaustavljanje ni tog ni bilo kojega drugog broda za istu tražbinu i za istog predlagatelja osiguranja, uz uvjet da su dana jamstva još raspoloživa ili prenosiva u korist predlagatelja osiguranja.

Ako protivnik osiguranja dokaže da je u nekoj drugoj državi već dao primjereno jamstvo za istu tražbinu, ili za istog predlagatelja osiguranja, sud neće odrediti zaustavljanje broda, a ako je zaustavljanje već određeno ukinut će ga. To jamstvo mora odgovarati uvjetima jamstva propisanim PZ-om, uz uvjet uzajamnosti.

2.1.5. Troškovi

Troškove održavanja broda i uzdržavanja posade za vrijeme zaustavljanja snosi vlasnik broda ili brodar. Ako sredstva za uzdržavanje posade nisu dovoljna, sud će predlagatelju osiguranja narediti da predujmi potreban iznos za uzdržavanje posade.

¹⁶² VTS RH, Pž-6802/11 od 20. veljače 2012.

Troškove čuvanja broda predujmljuje predlagatelj osiguranja.¹⁶³

Na obvezu konačnog snošenja tih troškova primjenjuju se opća pravila o snošenju troškova prema uspjehu u postupku osiguranja.

2.2. Privremena mjera zabrane otuđenja ili raspolaganja brodom

O privremenoj mjeri zabrane otuđenja ili raspolaganja brodom PZ sadrži samo odredbu o mogućnosti njezina određenja radi osiguranja novčane tražbine predlagatelja osiguranja. Kad sud odredi privremenu mjeru zabrane otuđenja ili raspolaganja brodom, naredit će istovremeno da se ta mjera zabilježi u upisnik brodova u koji je brod upisan,¹⁶⁴ kao i njeno brisanje kada sud pravomoćno ukine privremenu mjeru, odnosno kada ona prestane po zakonu.¹⁶⁵

Ako se radi o brodu pod stranom zastavom, prema kojem je određena ili ukinuta privremena mjera, sud će samo na prijedlog predlagatelja osiguranja i na njegov trošak, obavijestiti nadležno inozemno tijelo.¹⁶⁶ Iz ove zakonske odredbe proizlazi da se obavješćavanje inozemnog nadležnog tijela može tražiti kod određivanja bilo koje druge privremene mjere, a ne samo kada je zabranjeno otuđenje i raspolaganje brodom.

3. Ukidanje privremene mjere

Osiguranje će se obustaviti i određena privremena mjera ukinuti ako se udovolji kojoj od pretpostavaka iz čl. 949. st. 1. t. 1.–3 PZ, a to je:

1. ako protivnik osiguranja položi sudu dužni iznos tražbine koja se osigurava, s kamatama i troškovima,
2. ako protivnik osiguranja učini vjerojatnim da je tražbina u vrijeme donošenja rješenja o određivanju privremene mjere već bila naplaćena ili dovoljno osigurana,
3. ako je pravomoćno utvrđeno da tražbina nije nastala ili da je prestala.

Nema osnove za ukidanje privremene mjere i obustavu postupka osiguranja kad je povodom pravnog lijeka ukinuta odluka o određivanju privremene mjere, jer je ukidanjem sudske odluke predmet vraćen u stadij ponovnog odlučivanja o prijedlogu pred prvostupanjski sud.¹⁶⁷

1. ako predlagatelj osiguranja u roku od koji mu je određen rješenjem o osiguranju ne dokaže da je pokrenuo parnični, ovršni, odnosno upravni postupak, sud će na prijedlog protivnika osiguranja ukinuti privremenu mjeru¹⁶⁸

¹⁶³ Čl. 960. PZ

¹⁶⁴ Čl. 963. st. 1. PZ

¹⁶⁵ Čl. 963. st. 2. PZ

¹⁶⁶ Čl. 964. PZ

¹⁶⁷ VTS RH, PŽ-7282/17 od 6. prosinca 2017.

¹⁶⁸ Čl. 958. st. 3. PZ

2. ako vrijeme za koje je određena privremena mjera protekne prije nego što bude udovoljeno uvjetima za ovrhu, a ne udovolji se uvjetima za produljenje određene privremene mjere, sud će, na prijedlog protivnika osiguranja, obustaviti osiguranje i ukinuti izvršene radnje¹⁶⁹
3. ako predlagatelj osiguranja povuče prijedlog za osiguranje.

4. Naknada štete

Odredbe Konvencije iz 1952. (čl. 6.) spominju štetu i definiraju je kao: "...štete prouzročene zaustavljanjem broda ili troškove davanja jamčevine ili drugog osiguranja radi oslobođenja ili sprječavanja zaustavljanja broda uređuje se zakonom države ugovarateljice na čijem području je zaustavljanje izvršeno ili zatraženo." Znači da će se pitanje naknade štete i u postupcima osiguranja s međunarodnim obilježjem rješavati primjenom odredaba OZ-a, jer PZ ne sadržava takve odredbe.

Protivnik osiguranja ima pravo tražiti da mu predlagatelj osiguranja naknadi štetu koja mu je nanesena privremenom mjerom, za koju je utvrđeno da je bila neosnovana ili koju predlagatelj osiguranja nije opravdao. U tom se slučaju na odgovarajući način primjenjuju odredbe čl. 330. st. 4., 5. i 6., čl. 338. i čl. 339. OZ-a.¹⁷⁰ Protivnik osiguranja može protiv predlagatelja osiguranja tražiti naknadu štete u postupku osiguranja najkasnije u roku od 30 dana od dovršetka postupka, a nakon toga u parnici (čl. 338. st. 4. OZ). Rok je prekluzivan.

Kad je postupak osiguranja dovršen pravomoćnošću odluke kojom je odbijen prijedlog za osiguranje, koja odluka je potvrđena odlukom drugostupanjskog suda, taj rok ne počinje teći na dan donošenja drugostupanjske odluke. Iz stilizacije čl. 338. st. 4. OZ-a proizlazi da je riječ o objektivnom roku jer se početak roka ne veže za dan kada je stranka saznala za dovršetak postupka. Ali, pravni učinci dovršetka postupka u smislu navedenih zakonskih odredaba nastupaju tek onoga dana kada je pravomoćno rješenje o odbijanju prijedloga za osiguranje dostavljeno strankama.¹⁷¹

VII. MJERE OSIGURANJA PREMA STEČAJNOM ZAKONU

Odredbom čl. 118. Stečajnog zakona¹⁷² određene su mjere osiguranja koje sud rješenjem o pokretanju prethodnoga postupka ili naknadnim rješenjem, na zahtjev predlagatelja ili po službenoj dužnosti, određuje kada smatra potrebnim da bi se spriječilo da do donošenja odluke o prijedlogu za otvaranje stečajnoga postupka ne nastupe takve promjene imovinskoga položaja dužnika koje bi za vjerovnike mogle biti nepovoljne.

¹⁶⁹ Čl. 958. st. 5. PZ

¹⁷⁰ Čl. 354. OZ

¹⁷¹ VTS RH, PŽ-3307/18 od 21. lipnja 2018.

¹⁷² Stečajni zakon (Narodne novine 71/15 i 104/17; dalje SZ)

Sud može, ako za to postoje opravdani razlozi, te mjere osiguranja odrediti i prije donošenja rješenja o pokretanju prethodnoga postupka.

Mjere osiguranja izriču se s ciljem zaštite imovine dužnika prije pokretanja stečajnog postupka. Naime, do otvaranja stečajnog postupka poslove upravljanja i zastupanja dužnika i nadalje vodi postojeća uprava koja može svojim postupcima utjecati na umanjenje imovine dužnika.

Stoga će sud u svakom konkretnom slučaju procijeniti očekuje li se da bi mogle nastupiti, za vjerovnike, nepovoljne promjene na imovini dužnika i ocijeniti koja vrsta mjera osiguranja može najbolje spriječiti nastupanje tih promjena, određivanjem nejefikasnije mjere.

SZ nije izričito odredio vrste osiguranja već primjerice navodi neke mjere osiguranja:

Sud može osobito:

- a) imenovati privremenoga stečajnoga upravitelja
- b) zabraniti raspolaganje imovinom dužnika ili odrediti da dužnik može raspolagati svojom imovinom samo uz prethodnu suglasnost stečajnoga suca ili privremenoga stečajnoga upravitelja
- c) zabraniti ili privremeno odgoditi određivanje, odnosno provedbu prisilne ovrhe ili osiguranja protiv dužnika te zabraniti isplate s računa dužnika

Osim tih mjera sud može, na prijedlog vjerovnika, privremenoga stečajnog upravitelja ili po službenoj dužnosti, odrediti privremene mjere osiguranja predviđene općim pravilima postupka osiguranja i protiv dužnika pojedinca, protiv osoba koje i inače odgovaraju za obveze dužnika te protiv dužnikovih dužnika, ako ocijeni da je to potrebno radi zaštite imovine stečajnoga dužnika. Na te se privremene mjere na odgovarajući način primjenjuju pravila o postupku osiguranja prema pravilima ovrhe.

SZ nije propisao ograničenja u pogledu vrste i broja mjera osiguranja pa sud može odrediti sve mjere osiguranja koje u konkretnom slučaju smatra svrsishodnim. Osoba koja ne postupi po mjeri osiguranja može se kazniti novčanom kaznom do 50.000,00 kn.

Iz sudske prakse proizlazi da je ovlaštenje prvostupanjskog suda po službenoj dužnosti (ili na zahtjev podnositelja prijedloga) odrediti sve mjere koje smatra potrebnim kako bi se do donošenja odluke o prijedlogu za otvaranje stečajnog postupka spriječile promjene imovinskog položaja dužnika koje bi za vjerovnike mogle biti nepovoljne i koje proizlaze iz odredbe čl. 118. SZ-a. Jedna od tih mjera je i imenovanje privremenog stečajnog upravitelja (st. 2.). Sud može zatražiti od privremenog stečajnog upravitelja da ispita postoji li razlog za otvaranje stečajnog

postupka (čl. 119. st. 3. SZ-a) u kom slučaju (ako ne odredi i zabranu raspolaganja) će utvrditi njegovu dužnost (čl. 119. st. 4. SZ-a).¹⁷³

VIII. PRIVREMENE MJERE PREMA ZAKONU O AUTORSKOM PRAVU I DRUGIM SRODNIM PRAVIMA¹⁷⁴

Privremene mjere zbog povrede prava¹⁷⁵

Na zahtjev nositelja prava koji učini vjerojatnim da mu je pravo povrijeđeno ili da prijete opasnost od povrede, sud može odrediti bilo koju privremenu mjeru koja je usmjerena na prestanak ili sprječavanje povrede, a osobito:

- naložiti protivniku osiguranja da prestane odnosno odustane od radnji kojima se povređuje pravo iz ovoga Zakona; ovaj nalog sud može izreći i protiv posrednika čije usluge koriste treće osobe da bi povrijedile pravo iz ovoga Zakona;
- odrediti oduzimanje ili isključenje iz prometa proizvoda kojima se protupravno povređuje pravo iz ovoga Zakona.

Privremena mjera se može izreći i bez obavješćivanja protivnika osiguranja ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim da u protivnom privremena mjera neće biti učinkovita, ili da prijete opasnost od nastanka nenadoknadive štete.

Ako je to pravo povrijeđeno u obavljanju gospodarske djelatnosti s ciljem pribavljanja gospodarske ili ekonomske koristi, te da mu zbog takve povrede prijete nenadoknadiva šteta, pored navedene privremene mjera, sud može odrediti i oduzimanje pokretnina ili nekretnina u vlasništvu protivnika osiguranja koje nisu u neposrednoj vezi s povredom, kao i zabranu raspolaganja sredstvima na računu kod financijskih institucija i raspolaganja drugom imovinom. Privremena se može izreći i bez obavješćivanja protivnika osiguranja ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim da u protivnom privremena mjera neće biti učinkovita ili da je obzirom na osobito teške okolnosti povrede to potrebno. Ako je privremena mjera izrečena bez obavješćivanja protivnika osiguranja, sud će rješenje o privremenoj mjeri, odmah po njenoj provedbi, dostaviti protivniku osiguranja.

Radi određivanja i provedbe privremene mjere sud može zahtijevati od protivnika osiguranja ili drugih osoba koje time raspolažu, dostavu bankovnih, financijskih i drugih ekonomskih podataka, ili pristup drugim potrebnim podacima i dokumentima. Sud je dužan osigurati čuvanje tajnosti ovih podataka, te zabraniti svaku zlouporabu ovih podataka.

¹⁷³ VTS RH PŽ-2663/17 od 5. svibnja 2017.

¹⁷⁴ Zakon o autorskom pravu i drugim srodnim pravima (Narodne novine broj 167/2003, 79/2007, 80/2011, 125/2011, 141/2013, 127/2014, 62/2017 i 96/2018)

¹⁷⁵ Čl.185 Zakon o autorskom pravu i drugim srodnim pravima

U rješenju kojim se određuje privremena mjera sud će odrediti i trajanje te mjere, a ako je mjera određena prije podnošenja tužbe, i rok u kojemu predlagatelj osiguranja mora podnijeti tužbu radi opravdanja mjere, koji ne može biti kraći od 20 radnih odnosno 31 kalendarski dan od dana dostave rješenja predlagatelju osiguranja, ovisno o tome koji kasnije istječe.

Privremene mjere za osiguranje dokaza¹⁷⁶

Na zahtjev nositelja prava koji učini vjerojatnim da mu je pravo povrijeđeno ili da prijete opasnost od povrede, sud može odrediti privremenu mjeru radi osiguranja dokaza.

Privremenom mjerom sud može osobito odrediti:

- izradu detaljnog opisa robe za koju se učini vjerojatnim da se njome povređuje pravo iz ovoga Zakona, uz ili bez uzimanja primjeraka;
- oduzimanje robe za koju se učini vjerojatnim da se njome povređuje pravo iz ovoga Zakona;
- oduzimanje materijala i sredstava što su upotrijebljeni za izradu i distribuciju robe za koju se učini vjerojatnim da se njome povređuje pravo iz ovoga Zakona, te dokumentacije koja se na to odnosi.

Privremena mjera iz ovoga članka se može izreći i bez obavješćivanja protivnika osiguranja ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim da prijete opasnost od uništenja dokaza ili od nastanka nenadoknadive štete. Ako je privremena mjera iz ovoga članka izrečena bez obavješćivanja protivnika osiguranja, sud će rješenje o privremenoj mjeri, odmah po njenoj provedbi, dostaviti protivniku osiguranja. U rješenju kojim se određuje privremena mjera sud će odrediti i trajanje te mjere, a ako je mjera određena prije podnošenja tužbe, i rok u kojemu predlagatelj osiguranja mora podnijeti tužbu radi opravdanja mjere, koji ne može biti kraći od 20 radnih odnosno 31 kalendarski dan od dana dostave rješenja predlagatelju osiguranja, ovisno o tome koji kasnije istječe.

IX. PRIVREMENE MJERE PREMA ZAKONU O ŽIGU¹⁷⁷

Privremene mjere zbog povrede žiga¹⁷⁸

Na zahtjev nositelja žiga koji učini vjerojatnim da mu je žig povrijeđen ili da prijete opasnost od povrede žiga, sud može odrediti bilo koju privremenu mjeru koja je usmjerena na prestanak ili sprječavanje povrede, među ostalim:

¹⁷⁶ Čl. 185. a Zakona o autorskom pravu i drugim srodnim pravima

¹⁷⁷ Zakon o žigu ("NN" br. 14/19) – u primjeni od 15. veljače 2019.

¹⁷⁸ čl. 132. Zakona o žigu

– naložiti protivniku osiguranja da prestane odnosno odustane od radnji kojima se povređuje žig; ovaj nalog sud može izreći i protiv posrednika čije usluge koriste treće osobe da bi povrijedile žig

– odrediti oduzimanje ili predaju robe za koju se sumnja da je protupravno obilježena žigom kako bi se spriječilo njezino stavljanje u promet ili njezin promet na tržištu.

Na zahtjev nositelja žiga koji učini vjerojatnim da mu je žig povrijeđen u obavljanju djelatnosti radi pribavljanja gospodarske ili ekonomske koristi, te da mu zbog takve povrede prijeti nenadoknadiva šteta, osim privremenih mjera iz stavka 1. ovoga članka sud može odrediti i zapljenu pokretnina ili nekretnina u vlasništvu protivnika osiguranja koje nisu u neposrednoj vezi s povredom, kao i zabranu raspolaganja sredstvima na računu kod financijskih institucija i zabranu raspolaganja drugom imovinom.

Radi određivanja i provedbe privremene mjere sud može zahtijevati od protivnika osiguranja ili drugih osoba koje time raspolažu dostavu bankovnih, financijskih i drugih ekonomskih podataka, ili pristup drugim potrebnim podacima i dokumentima. Sud je dužan osigurati čuvanje tajnosti te zabraniti svaku zlouporabu ovih podataka.

Privremena mjera može izreći i bez obavješćivanja protivnika osiguranja ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim da u protivnom privremena mjera neće biti učinkovita, ili da prijeti opasnost od nastanka nenadoknadive štete ili da je s obzirom na osobito teške okolnosti povrede to potrebno. Ako je privremena mjera izrečena bez obavješćivanja protivnika osiguranja, sud će rješenje o privremenoj mjeri, odmah po njezinoj provedbi, dostaviti protivniku osiguranja.

U rješenju kojim se određuje privremena mjera sud će odrediti i trajanje te mjere, a ako je mjera određena prije podnošenja tužbe, i rok u kojemu predlagatelj osiguranja mora podnijeti tužbu radi opravdanja mjere. Taj iznosi najviše 31 kalendarski dan od dana dostave rješenja predlagatelju osiguranja.

Pored ove privremene mjere sud može odrediti druge privremenih mjera prema drugim odredbama ovoga Zakona i općeg propisa kojim se uređuje postupak osiguranja.¹⁷⁹

Privremene mjere za osiguranje dokaza¹⁸⁰

Na zahtjev nositelja žiga koji učini vjerojatnim da mu je žig povrijeđen ili da prijeti opasnost od povrede žiga, sud može odrediti privremenu mjeru radi osiguranja dokaza.

Privremenom mjerom sud, među ostalim, može odrediti:

– izradu detaljnog opisa robe kojom se povređuje žig, uz uzimanje ili bez uzimanja primjeraka

¹⁷⁹ čl. 132. Zakona o žigu

¹⁸⁰ čl. 133. Zakona o žigu

- oduzimanje robe za koju se učini vjerojatnim da se njome povređuje žig i/ili
- oduzimanje materijala i sredstava koji su upotrijebljeni za izradu i distribuciju robe za koju se učini vjerojatnim da se njome povređuje žig te oduzimanje dokumentacije koja se na to odnosi.

Privremena mjera može se izreći i bez obavješćivanja protivnika osiguranja ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim da prijete opasnost od uništenja dokaza ili od nastanka nenadoknadive štete. Ako je privremena mjera izrečena bez obavješćivanja protivnika osiguranja, sud će rješenje o privremenoj mjeri, odmah po njezinoj provedbi, dostaviti protivniku osiguranja.

U rješenju kojim se određuje privremena mjera sud će odrediti i trajanje te mjere, a ako je mjera određena prije podnošenja tužbe, i rok u kojemu predlagatelj osiguranja mora podnijeti tužbu radi opravdanja mjere. Sud će odrediti rok tako da iznosi najviše 31 kalendarski dan od dana dostave rješenja predlagatelju osiguranja.

X. PRIVREMENE MJERE PREMA ZAKONU O INDUSTRIJSKOM DIZAJNU¹⁸¹

Privremene mjere zbog povrede industrijskog dizajna¹⁸²

Na zahtjev nositelja industrijskog dizajna koji učini vjerojatnim da mu je industrijski dizajn povrijeđen ili da prijete opasnost od povrede industrijskog dizajna, sud može odrediti bilo koju privremenu mjeru koja je usmjerena na prestanak ili sprječavanje povrede, a osobito:

- naložiti protivniku osiguranja da prestane odnosno odustane od radnji kojima se povređuje industrijski dizajn; ovaj nalog sud može izreći i protiv posrednika čije usluge koriste treće osobe da bi povrijedile industrijski dizajn,
- odrediti oduzimanje ili isključenje iz prometa proizvoda koji su protupravno obilježeni industrijskim dizajnom.

Ako je dizajn povrijeđen u obavljanju gospodarske djelatnosti s ciljem pribavljanja gospodarske ili ekonomske koristi, te nositelju mu zbog takve povrede prijete nenadoknativa šteta, pored te mjere sud može odrediti i oduzimanje pokretnina ili nekretnina u vlasništvu protivnika osiguranja koje nisu u neposrednoj vezi s povredom, kao i zabranu raspolaganja sredstvima na računu kod financijskih institucija i raspolaganja drugom imovinom.

Radi određivanja i provedbe privremene mjere sud može zahtijevati od protivnika osiguranja ili drugih osoba koje time raspoložu, dostavu bankovnih, financijskih i drugih ekonomskih podataka, ili pristup drugim potrebnim podacima i

¹⁸¹ Zakon o industrijskom dizajnu (Narodne Novine broj 173/2003, 76/2007, 30/2009, 49/2011, 46/2018)

¹⁸² čl. 56.d Zakona o industrijskom dizajnu

dokumentima. Sud je dužan osigurati čuvanje tajnosti ovih podataka, te zabraniti svaku zlouporabu ovih podataka.

Privremena mjera se može izreći i bez obavješćivanja protivnika osiguranja ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim da u protivnom privremena mjera neće biti učinkovita, ili da prijete opasnost od nastanka nenadoknadive štete ili ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim da u protivnom privremena mjera neće biti učinkovita ili da je s obzirom na osobito teške okolnosti povrede to potrebno. Ako je privremena mjera izrečena bez obavješćivanja protivnika osiguranja, sud će rješenje o privremenoj mjeri, odmah po njenoj provedbi, dostaviti protivniku osiguranja.

U rješenju kojim se određuje privremena mjera sud će odrediti i trajanje te mjere, a ako je mjera određena prije podnošenja tužbe, i rok u kojemu predlagatelj osiguranja mora podnijeti tužbu radi opravdanja mjere, koji ne može biti kraći od 20 radnih, odnosno 31 kalendarski dan od dana dostave rješenja predlagatelju osiguranja, ovisno o tome koji kasnije istječe.

Privremene mjere za osiguranje dokaza¹⁸³

Na zahtjev nositelja industrijskog dizajna koji učini vjerojatnim da mu je industrijski dizajn povrijeđen ili da prijete opasnost od povrede industrijskog dizajna sud može odrediti privremenu mjeru radi osiguranja dokaza.

Privremenom mjerom sud može osobito odrediti:

- izradu detaljnog opisa robe za koju se učini vjerojatnim da se njome povređuje industrijski dizajn, uz ili bez uzimanja primjeraka,
- oduzimanje robe za koju se učini vjerojatnim da se njome povređuje industrijski dizajn,
- oduzimanje materijala i sredstava što su upotrijebljeni za izradu i distribuciju robe za koju se učini vjerojatnim da se njome povređuje industrijski dizajn, te dokumentacije koja se na to odnosi.

Privremena mjera iz ovoga članka se može izreći i bez obavješćivanja protivnika osiguranja ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim da prijete opasnost od uništenja dokaza ili od nastanka nenadoknadive štete. Ako je privremena mjera izrečena bez obavješćivanja protivnika osiguranja, sud će rješenje o privremenoj mjeri, odmah po njenoj provedbi, dostaviti protivniku osiguranja.

U rješenju kojim se određuje privremena mjera sud će odrediti i trajanje te mjere, a ako je mjera određena prije podnošenja tužbe, i rok u kojemu predlagatelj osiguranja mora podnijeti tužbu radi opravdanja mjere, koji ne može biti kraći od 20 radnih odnosno 31 kalendarski dan od dana dostave rješenja predlagatelju osiguranja, ovisno o tome koji kasnije istječe.

¹⁸³ čl. 56.e Zakona o industrijskom dizajnu

XI. PRIVREMENE MJERE PREMA ZAKONU O PATENTU¹⁸⁴

Privremene mjere zbog povrede patenta¹⁸⁵

Na zahtjev nositelja patenta koji učini vjerojatnim da mu je patent povrijeđen ili da prijete opasnost od povrede patenta, sud može odrediti bilo koju privremenu mjeru koja je usmjerena na prestanak ili sprječavanje povrede, a osobito:

- naložiti protivniku osiguranja da prestane odnosno odustane od radnji kojima se povređuje patent; ovaj nalog sud može izreći i protiv posrednika čije usluge koriste treće osobe da bi povrijedile patent,
- odrediti oduzimanje ili isključenje iz prometa proizvoda koji su nastali ili pribavljeni povredom patenta i predmeta (pribora i alata) pretežito upotrijebljenih u stvaranju proizvoda kojima se povređuje patent.

Privremena mjera se može izreći i bez obavješćivanja protivnika osiguranja ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim da u protivnom privremena mjera neće biti učinkovita, ili da prijete opasnost od nastanka nenadoknadive štete.

Ako je patent povrijeđen u obavljanju gospodarske djelatnosti s ciljem pribavljanja gospodarske ili ekonomske koristi, te nositelju takve povrede prijete nenadoknadiva šteta, sud može odrediti i oduzimanje pokretnina ili nekretnina u vlasništvu protivnika osiguranja koje nisu u neposrednoj vezi s povredom, kao i zabranu raspolaganja sredstvima na računu kod financijskih institucija i raspolaganja drugom imovinom.

Sud može zahtijevati od protivnika osiguranja ili drugih osoba koje time raspolažu, dostavu bankovnih, financijskih i drugih ekonomskih podataka, ili pristup drugim potrebnim podacima i dokumentima. Sud je dužan osigurati čuvanje tajnosti te zabraniti svaku zlouporabu ovih podataka.

Privremena mjera se može izreći i bez obavješćivanja protivnika osiguranja ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim da u protivnom privremena mjera neće biti učinkovita ili da je s obzirom na osobito teške okolnosti povrede to potrebno. Ako je privremena mjera izrečena bez obavješćivanja protivnika osiguranja, sud će rješenje o privremenoj mjeri, odmah po njenoj provedbi, dostaviti protivniku osiguranja.

U rješenju kojim se određuje privremena mjera sud će odrediti i trajanje te mjere, a ako je mjera određena prije podnošenja tužbe, i rok u kojemu predlagatelj osiguranja mora podnijeti tužbu radi opravdanja mjere, koji ne može biti kraći od 20 radnih odnosno 31 kalendarski dan od dana dostave rješenja predlagatelju osiguranja, ovisno o tome koji kasnije istječe.

¹⁸⁴ Zakon o patentu (Narodne novine broj: 173/2003, 87/2005, 76/2007, 30/2009, 128/2010, 49/2011, 76/2013, 46/2018)

¹⁸⁵ Čl. 95.j Zakona o patentu

Privremene mjere za osiguranje dokaza¹⁸⁶

Na zahtjev nositelja patenta koji učini vjerojatnim da mu je patent povrijeđen ili da prijeti opasnost od povrede patenta sud može odrediti privremenu mjeru radi osiguranja dokaza.

Privremenom mjerom sud može osobito odrediti:

- izradu detaljnog opisa robe za koju se učini vjerojatnim da se njome povređuje patent, uz ili bez uzimanja primjeraka,
- oduzimanje robe za koju se učini vjerojatnim da se njome povređuje patent,
- oduzimanje materijala i sredstava što su upotrijebljeni za izradu i distribuciju robe za koju se učini vjerojatnim da se njome povređuje patent, te dokumentacije koja se na to odnosi.

Privremena mjera se može izreći i bez obavješćivanja protivnika osiguranja ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim da prijeti opasnost od uništenja dokaza ili od nastanka nenadoknadive štete ili da u protivnom privremena mjera neće biti učinkovita. Ako je privremena mjera izrečena bez obavješćivanja protivnika osiguranja, sud će rješenje o privremenoj mjeri, odmah po njenoj provedbi, dostaviti protivniku osiguranja.

U rješenju kojim se određuje privremena mjera sud će odrediti i trajanje te mjere, a ako je mjera određena prije podnošenja tužbe, i rok u kojemu predlagatelj osiguranja mora podnijeti tužbu radi opravdanja mjere, koji ne može biti kraći od 20 radnih odnosno 31 kalendarski dan od dana dostave rješenja predlagatelju osiguranja, ovisno o tome koji kasnije istječe.

¹⁸⁶ čl. 95.k Zakon o patentu

LITERATURA

1. Mihajlo Dika, Građansko ovršno pravo, Opće građansko ovršno pravo, Narodne novine d.d., 2007.
2. Jakša Barbić, Pravo društava, Knjiga druga, Društva kapitala, Svezak II., Društvo s ograničenom odgovornošću, Društvo za uzajamno osiguranje, Kreditna unija, Europsko društvo-SocietasEuropea (SE), Šesto, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Organizator, 2013.
3. Jakša Barbić, Pravo društava, Knjiga druga, Društva kapitala, Svezak I., Dioničko društvo, Šesto, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Organizator, 2013.
4. Ovršni zakon (Narodne novine, br. 112/12, 93/14, 73/17)
5. Zakon o sudovima (Narodne novine, br. 28/13, 33/15, 82/15, 67/18)
6. Zakon o parničnom postupku, (Narodne novine, br. 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13 i 89/14)
7. Stečajni zakon (Narodne novine, br. 71/15 i 103/17)
8. Pomorski zakonik (Narodne novine, br. 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13, 26/15, 17/19)
9. Međunarodna konvencija za izjednačenje nekih pravila o privremenom zaustavljanju pomorskih brodova iz 1952., (Narodne novine-Međunarodni ugovori, br. 1/91)
10. Zakon o Upisniku sudskih i javnobilježničkih osiguranja tražbina vjerovnika na pokretnim stvarima i pravima (Narodne novine, br. 121/05)
11. Odluke VTS RH